ANUL XI. No. 10 15 MAI 1934

APOSTOLUL

CURIERUL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE DIN BUCUREŞTI

REDACŢIA:
Arhiepiscopia Bucureştilor
Secţia culturală

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ
ABONAMENTUL:
Pentru preoţi, diaconi şi instituţii 150 lei pe an; pentru cântăreţi şi paracliseri 100 lei.

ADMINISTRAŢIA:
Arhiepiscopia Bucureştilor
Secţia economică

CONSTANTIN VODA BRANCOVEANU

după V. ALEXANDRI

Brâncoveanu Constantin,
Boier vechi şi Domn creştin,
De averi ce tot strângea,
Sultanul tot se'ngrijea,
Şi de moarte-l hotăra.
Căci vizirul îl pâra.
Intr'o Joi de dimineaţă,
Zi scurtării lui de vieaţă,
Brâncoveanul se scula,
Barbă albă-şi pieptăna,
La icoană se'nchina,
Pe fereastră apoi căta
Şi amar se'nspăimânta.
— Dragii mei, coconi iubiţi,
Lăsaţi somnul, vă treziţi,
Armele vi le gătiţi,
Căci pe noi ne-a 'nconjurat
Paşa cel neîmpăcat,
Cu ieniceri, cu tunuri mari,
Ce sparg ziduri cât de tari.
Bine vorba nu sfârşea,
Turcii'n casă iuruşia,
Pe tuspatru mi-i prindea
Şi-i ducea de-i închidea
La Stambul în turnul mare
Ce se'nalţă lângă mare,
Unde zac feţe domneşti
Şi soli mari împărăteşti.
Mult acolo nu zăcea
Că Sultanu-i aducea,
Lângă foişorul lui,
Pe malul Bosforului.
— Brâncovene Constantin,
Boier vechi, ghiaur hain,
Adevăr e c'ai chitit,
Pân'a nu fi mazilit,
Să desparţi a ta domnie,
De a noastră împărăţie?
Că de mult ce eşti avut,

Bani de aur ai bătut,
Făr'a-ţi fi de mine teamă
Făr'a vrea să-mi dai de seamă?
— De-am fost bun, rău la Domnie,
Dumnezeu singur o ştie;
De-am fost mare pe pământ,
Cat'acum de vezi ce sânt!
— Constantine Brâncovene,
Nu-mi vorbi vorbe viclene!
De ţi-e milă de copii
Şi de vrei ca să mai fii,
Lasă legea creştinească
Şi te dă'n legea turcească.
— Facă Domnul ce-o vrea,
Chiar pe toţi de ni-i tăia,
Nu mă las de legea mea!
Sultanul din foişor,
Dete semn lui Imbrohor.
Doi gealaţi veneau curând
Săbiile fluturând
Şi spre robi dacă mergea,
Din coconi îşi alegea
Pe cel mai mare şi frumos
Şi-l punea pe scaun jos
Şi când pala repezia
Capul iute reteza!
Brâncoveanu greu ofta
Şi din gură cuvânta:
— Doamne, fie'n voia ta!
Cei gealaţi iarăşi mergea
Şi din doi îşi alegea
Pe cel gingaş mijlociu
Cu păr neted şi gălbiu;
Pe scaun el îl punea
Şi capul îi răpunea.
Brâncoveanu greu ofta
Şi din gură cuvânta:
— Doamne, fie'n voia ta!
Sultanul se minuna
Şi cu mila se 'ngâna:
— Brâncovene Constantin,
Boier vechi şi domn creştin,
Trei coconi tu ai avut,
Din trei, doi ţi-i-ai pierdut,
Numai unul ţi-a rămas,
Cu zile de vrei, să-l las,
Lasă legea creştinească,
Şi te dă'n legea turcească.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

— Mare-i Domnul Dumnezeu,
Creştin mare m'am născut eu,
Creştin bun a muri vreu.
Taci drăguţă, nu mai plânge,
Căn piept inima-mi se frânge;
Taci şi mori în legea ta,
Că tu ceru-i căpăta.
Imbrohorul se 'ncrunta,
Gealaţii înainta
Şi pe blândul copilaş,
Dragul tatii fecioraş,
La pământ îl arunca
Şi zilele-i ridica.
Brâncoveanu greu ofta
Şi din gură cuvânta:
— Doamne, fie'n voia ta!
— Apoi el se 'ntuneca,
Inima-i se despica
Pe copii se arunca,
Ii bocia, îi săruta
Şi turbând, apoi striga:

— Alelei! Tâlhari păgâni!
Trei coconi ce am avut,
Pe toţi trei i-aţi pierdut.
Dare-ar Domnul Dumnezeu,

Candelă brâncovenească.

Să fie pe gândul meu:
Să vă ştergeţi pe pământ,
Cum se şterg norii de vânt;
Să n'aveţi loc de 'ngropat,
Nici copii de sărutat!
Turcii crunt se oţăria
Şi pe dânsul tăbăra,
Haine mândre i le rupea
Trupul de piele i-l jupuia,
Pielea cu paie o umplea,
Prin noroiu o tăvălea,
Şi de-un paltin o lega
Şi râzând aşa striga:
— Brâncovene Constantin,
Ghiaur vechi, ghiaur creştin,
Cască ochii a te uita,
De-ţi cunoşti tu pielea ta!
— Câini turbaţi, Turci liftă rea,
De-ţi mânca şi carnea mea,
Să ştiţi c'a murit creştin
Brâncoveanu Constantin!

VIAŢA ŞI FAPTELE DOMNULUI ŢĂRII ROMÂNEŞTI CONSTANTIN VODĂ BRÂNCOVEANU

de Preotul N. POPESCU, Profesor universitar.

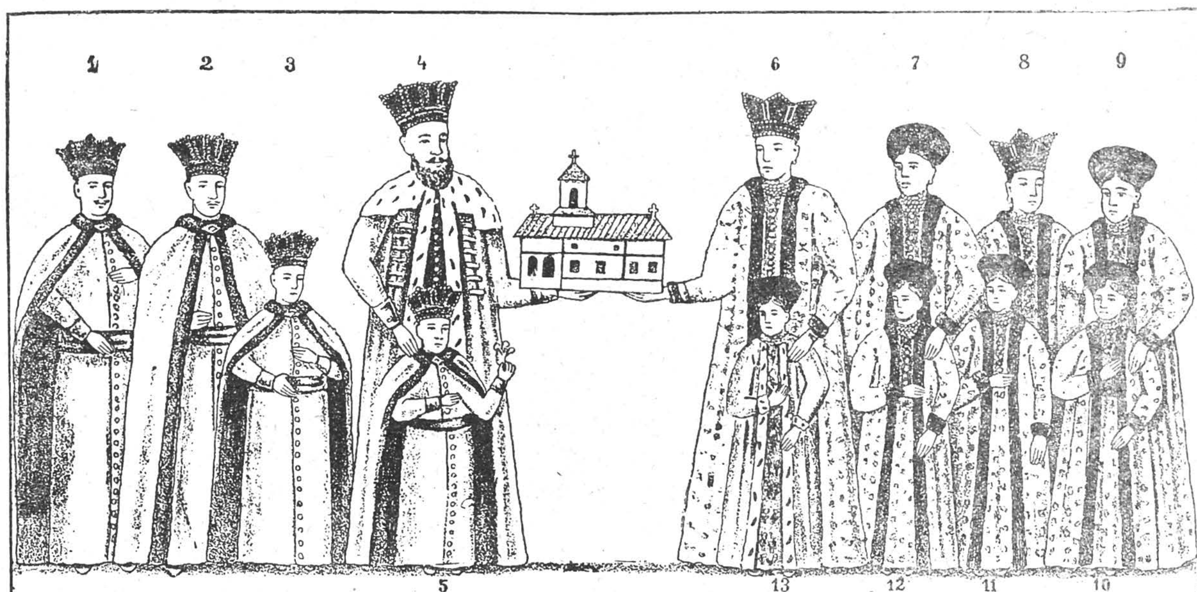
CAP. 1.

Dumnezeu a îngrijit întodeauna de neamul nostru românesc.

In multe chipuri şi în multe rânduri Domnul Dumnezeu a căutat cu milă şi cu îndurare spre neamul nostru românesc. Dela Dumnezeu ne-a venit întotdeauna ajutorul său cel prea puternic şi el a ridicat din mijlocul nostru un lung şir de bărbaţi desăvârşiţi, care ne-au scăpat din nevoi, ne-au făcut cinste nepieritoare şi ne-au arătat drumul cel drept al vieţii celei bine plăcute atât oamenilor cât şi lui Dumnezeu. Din şirul acestor bărbaţi desăvârşiţi fac parte şi Voivozii cei de demult, adică Domnii Românilor, care ca nişte trimişi de sus ne-au apărat legea şi moşia, când ne aflam în strâmtorare din pricina altor neamuri vrăşmaşe. Oameni aleşi au fost şi fierbinte credinţă au avut! De biruiau pe păgâni ei înălţau rugăciuni la Dumnezeu, dela care vine toată biruinţa, iar de erau biruiţi nu blestemau, ci ziceau că Dumnezeu i-a pedepsit pentru mulţimea păcatelor lor. Biruinţele le însemnau prin zidiri de biserici şi de mânăstiri, unde se înălţau rugăciuni către Cel a tot Puternic, şi nenumăratele lăcaşuri dumnezeeşti, care acoperă pământul ţării noastre, însemnează că nu puţine au fost izbânzile noastre asupra celor protivnici nouă. De erau vremuri de pace şi linişte în ţară, Voivozii noştri îngrijiau de norod, le făceau judecăţi drepte, ridicau şcoli, unde se luminează mintea, şi scoteau de subt tipare cărţi de slujbă, pe care şi acum citim în biserici, precum şi cărţi povăţuitoare de tot ce aduce bine în viaţa omului. Iar când vrăşmaşii cei puternici cereau Voivozilor noştri să-şi îngenunchie cu totul ţara ori să-şi lepede legea lor creştinească, atunci ei alegeau mai bine să moară în chinuri neînchipuite, decât să facă acest lucru urît de oameni şi de Dumnezeu Din acest şir de Voivozi făcători de bine şi purtători de credinţă vie, pentru care a suferit mucenicia, face parte şi Constantin Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţării Româneşti. Despre el vom spune acum. Se cade deci să arătăm din ce neam se trăgeà, cum ne-a apărat ţara, ce biserici şi mânăstiri a zidit, ce cărţi a tipărit, câţi copii a avut, cum a fost tăiat de turci pentru ţară şi credinţă şi cum îi cinsteşte numele tot neamul creştinesc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Ctitorii Bisericii satului Mogoşoaia, zidită de Constantin Brâncoveanu.

1. Ştefan Brâncoveanu ⎫
2. Constantin Brâncoveanu ⎬ fiii
3. Radu Brâncoveanu ⎭
4. Constantin Vodă, tatăl lor.
5. Matei Brâncoveanu fiul ultim
6. Maria Doamna mama lor
7. Stanca ⎫
8. Maria Doamna Moldovei ⎭ fiice
9. Ilinca ⎫
10. Ancuţa ⎪
11. Safta ⎬ fiice
12. Bălaşa ⎭
13. Zmaragda

CAP. 2.

Părinţii şi tinereţea lui Vodă Brâncoveanu.

Constantin Brâncoveanu era de neam boier din satul Brâncoveni, judeţul Romanaţi, lângă Olt, unde părinţii lui aveau moşie, dela moşii lor. Pe tatăl lui îl chema Papa Brâncoveanu şi erà din neamul boerilor Brâncoveni, neam vechiu şi înrudit cu neamul Basarabilor, din care se trag aproape toţi Voivozii Ţării Româneşti. Pe muma lui o chema Stanca şi era din neamul strălucit al Cantacuzinilor, viţă veche de împăraţi. Din fericita căsătorie a lui Papa cu Stanca s'au născut trei băeţi şi o fată. Dar părintele lor Papa Brâncoveanu, care avea boeria de Postelnic, fu omorît de Seimeni, adică de ostaşi, când aceştia se sculară împotriva Domnului lor Constantin Basarab, care a zidit mitropolia din Bucureşti. Jalnica lui soţie Stanca l-a dus de l-a îngropat cu cinste în biserica neamului lor diu Brâncoveni şi a rămas să îngrijască singură de copii rămaşi mici şi de avere. Mateiu, băiatul cel mijlociu, a murit de tânăr, iar cel mare, pre care îl chema Barbu. a intrat în slujba Domnului Ţării, dar nici el n'a trăit mult, căci ducându-se la Ţarigrad i s'a întâmplat moartea acolo şi nefericita lui mumă i-a adus oasele în ţară şi le-a îngropat la Brâncoveni lângă tatăl lui.

Rămâind numai cu Constantin copilul cel mai mic, Stanca, muma lui s'a îngrijit de i-a dat creştere bună şi cu frica lui Dumnezeu, l-a dat să înveţe carte şi fiind înzestrat cu bune însuşiri a ieşit tânăr ales, plăcut la chip şi deştept la minte. Iar când a ajuns în anii căsătoriei şi-a ales de soţie pe Maria, căreia îi mai zice şi Marica, nepoata lui Antonie Vodă din Popeşti. Dumnezeu le-a binecuvântat căsătoria cu unsprezece copii, patru băieţi şi şapte fete. Fiind om deştept şi cinstit Constantin Brâncoveanu este chemat în slujbă de Domnul Duca Vodă, şi mai târziu, când ajunse domn Şerban Vodă Cantacuzino, care îi era unchiu după maică-sa, Constantin trece din boerie în boerie până ajunge Mare Logofăt, adică boerul cel mai de seamă din divanul domnesc. Văzându-i destoinicia şi cuminţenia, Şerban Vodă îl însărcinează cu slujbe grele de ale domniei. Când a fost vorba să întovărăşască pe un Domn spre Moldova, Constantin Brâncoveanu a fost ales

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

să facă acest lucru. Când s'a încheiat o învoială cu împăratul nemţesc, Brâncoveanu este printre boerii, care se jură că se vor ţine de cele scrise, şi tot el este boerul, care înduplecă pe un gheneral nemţesc să iasă cu oştile din Ţara Românească. Când oamenii lui Şerban Vodă în drumul lor spre Beciu, adică spre Viena, sânt opriţi în Ardeal, Brâncoveanu este boerul, care mijloceşte să li se dea drumul. Deci în slujbele ţării se arată priceput şi socotit, iar în viaţa casnică era cumpătat, strângător, milos şi blând cu toţi. Iar Dumnezeu, care nu vrea ca lumina să stea subt acoperiş, ci să fie pusă in sfeşnic şi să lumineze tuturor, chemă şi la mai mare cinste pe robul său Constantin Brâncoveanu.

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Noul Testament, 1703).

CAP. 3.

Cum s'a ales domn Brâncoveanu şi cum s'a purtat el cu neamurile streine.

Imbolnăvindu-se Şerban Cantacuzino a trecut către Domnul şi rămâind ţara fără stăpân, numai decât s'au adunat boerii la Mitropolie şi au hotărît de au ales domn nou pe Constantin Brâncoveanu, zicând că este neam de al vestitului Mateiu Vodă Basarab, că este iscusit în trebile ţării şi că este împodobit cu multe bunătăţi, mai ales cu blândeţe. Iar Costantin Brâncoveanu nu era acolo la Mitropolie, când l-au ales Domn, ci era la curte lângă trupul lui Şerban Vodă. Au trimis deci boerii de l-au adus la Mitropolie şi ziseră cu toţii: Logofete, noi cu toţii poftim să ne fii Domn. Iar el zise: Dar ce-mi trebue mie domnie? De vreme ce ca un Domn sunt la casa mea, nu-mi trebueşte să fiu Domn. Iar ei ziseră: Ne rugăm nu lăsa ţara să intre alţi oameni, sau răi, sau nebuni, să o strice, ci primeşte domnia. Şi-l luară de mâini şi-l împingeau dela spate; îl îmbrăcară cu caftan domnesc şi îl duseră în Mitropolie, unde îi citiră molitvele de domnie; apoi îi sărutară toţi mâna, zicându-i: mulţi ani. In alaiu mare cu oaste şi cu toată boerimea, cu Domul călare pe cal domnesc, s'au coborît apoi dela Mitropolie la Curtea Domnească, şi în biserica de acolo s'a urcat Domnul în scaun, a ţinut vorbire frumoasă, iar boerii toţi i-au jurat credinţă pe Sfânta Evanghelie şi pe Sfânta Cruce. Şi aşa s'a ales Domn al Ţării româneşti Costantin Brâncoveanu, când era cursul anilor 1688, luna lui Octomvrie în 29 de zile.

Domnit-a Vodă Brâncoveanu 25 de ani şi cinci luni. Domnie lungă cum nu mai avusese până atunci decât viteazul Mircea cel Bătrân, care l-a şi întrecut că a domnit 32 de ani. Războaie n'a avut Vodă Brâncoveanu decât unul, când cu Turcii şi cu Tătarii au trecut în Ardeal pe la Rucăr, şi au bătut straşnic pe Nemţi la Zărneşti în părţile Braşovului. Dar dacă n'a făcut multe lupte cu sabia, a ştiut în schimb să se lupte cu încurcăturile grele, care ne ameninţau atunci, şi s'a priceput să iasă biruitor din ele.

Şi iată cum. Turcii erau de mută vreme în luptă cu Nemţii. In biruinţele lor ajunseseră odată până la puternicul oraş Beciu, adică Viena, dar n'au putut să-l i-a. Şi de atunci s'a întors roata norocului în aşa fel că de unde până atunci tot Turcii erau biruitori, acum încep Nemţii să-i bată, iar Turcii să piarză din cuceririle lor şi să se tragă tot îndărăt. Românii, când au văzut că tot Nemţii sânt biruitori, au început să se gândească că ar fi mai bine să se scape de păgânul de Turc, la care erau supuşi, şi să se dea de partea Nem-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

ţilor că sunt creştini şi ei, adică papistaşi, şi sunt şi mai omenoşi decât Turcii. Că Turcii le cereau biruri peste biruri, le socoteau pe Domni după plac şi se purtau cu ei ca cu nişte slugi de jos. Dar o învoială temeinică între Nemţi şi Români nu s'a putut face, pentrucă Domnii noştri ziceau că ei nu se pot da pe faţă de partea împăratului nemţesc până ce nu vor vedea că Turcul este îndeajuns înfrânt şi de ruşinat, încât să nu mai poată prăpădi şi pustii ţara noastră. Iar iscusinţa cea mare al lui Costantin Vodă Brâncoveanu a stat tocmai într'aceia că nici cu Nemţii nu s'a stricat, deşi nu le primise învoiala lor, şi nici credinţa la Turci nu şi-a pierdut-o. Pe un gheneral nemţesc, care intrase în ţară cu oaste, el a ştiut cu dibăcie să-l scoată afară. Tot aşa de dibaciu a fost şi cu Tătarii ca ei să nu-i prade ţara, când veneau subt chipul ca să gonească pe Nemţi sau ca să treacă în alte ţări. Dibăcie multă i-a trebuit iarăşi ca să scape ţara de prădăciunile ostaşilor lui Tucheli Ungurul, pe care Turcii voiau să-l aşeze rege în Ungaria.

Dar pârile fără număr la împărăţia turcească şi la Nemţi din partea Domnului Moldovii şi din partea unor boeri din ţară! De câte ori n'a fost ameninţat să i se ia domuia şi chiar viaţa! Dar deşteptăciunea şi isteţimea lui Vodă Brâncoveanu a fost mai puternică decât pârile duşmanilor săi. Ba ceva şi mai mult. Nu numai că el a putut să scape din aceste greutăţi, dar a izbutit chiar să pue domn la Moldova pe ginerele său Costantin Duca Vodă şi să poruncească acolo ca la el acasă. Iar pentru Ardeal făcuse planul să mărite pe una din fetele sale cu un prinţ neamţ tare iubit acolo, şi aşa să ajungă atotstăpânitor şi în această ţară locuită de Români din moşi strămoşi. Gândeşte-te, cititorule, ce gând mare era acesta, să fie toţi Românii la un loc! Inainte de Vodă Brâncoveanu numai Mihai Viteazul avusese acest gând şi putuse să-l înfăptuiască pentru câtăva vreme.

Iar de Vodă Brâncoveanu spune un cărturar din vremea aceia că era bogat, frumos la chip şi la stat, vorba lui frumoasă, cu minte mare, rude multe, fii,

Frontispiciul tipăriturilor brâncoveneşti.

fete din destul, gineri şi nurori asemenea, cinste mare şi în boeria lui şi în domnia, ce a domnit; în sfârşit nimic nu-i lipsia.

CAP. 4.

Bisericile şi alte clădiri făcute de Vodă Brâncoveanu.

Creştinul şi pravoslavnicul Domn Costantin Vodă Brâncoveanu a îngrijit cu dragoste şi cu râvnă creştinească şi fierbinte de sfintele lăcaşuri dumnezeeşti. Ţara întreagă este plină de bisericile şi mânăstirile făcute de el. La moşiile sale a zidit biserici; unde era o mânăstire dărâmată el a dres-o; unde era lipsă de lăcaş dumnezesc el a clădit cu mână darnică. Aproape nu se află în ţară o casă dumnezeească, unde să nu se găsească şi

Biserica din Făgăraş.

daruri de ale Brâncoveanului. La mânăstirea *Tismana* cea de demult, el a dăruit odoare de argint. La *Bistriţa* boerilor Craioveşti drese părţile stricate şi zidi din nou turnul, când era numai boer, iar când ajunse domn îi dărui cărţi frumos legate şi alte odoare multe de argint. La mânăstirea *Arnota*, unde este mormântul lui Matei Vodă Basarab, Brâncoveanu făcu o fântână ca să fie de ajutor locuitorilor din sfânta mânăstire, iar domniei sale de pomană în veci. La mână-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

stirea *Strehaia* înnoi zidurile învechite. Iar la *Brâncoveni,* moşia părinţilor lui, unde îi era îngropat tot neamul, Vodă Brâncoveanu fărâmă de tot bisericuţa cea veche zidită de Matei Vodă Basarab, care era foarte mică, şi începu să zidească alta mai mare şi mai frumoasă, trimiţând pe iubiţii săi fii Costantin şi Ştefan să pue cărămida cea dintâiu la începerea zidului; iar pe mitropolitul Teodosie l-a trimis să citească molitva după obiceiu a temeliei. Şi aşa făcu la Brâncoveni mânăstire cu bolniţă adică cu spital, pentru care zidi altă biserică nouă. In oraşul *Râmnicul Sărat* a zidit din temelie împreună cu Mihai Cantacuzino,

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Pravoslavnica mărturisire 1691).

unchiul Măriei Sale, o mânăstire mare şi cuvioasă cu chilii şi cetate împrejur, ca să fie de apărare şi scăpare în vreme de războiu, şi i-a pus hramul Adormirei Maicii Domnului. Zidurile de înconjurare erau de opt metri de înalte şi cu metereze pe la colţuri, iar în rândul chiliilor era şi o sală mare boltită sprijinită pe un stâlp de piatră, care închipuia pe puternicul Samson din Biblie. Şi este păcat că această frumoasă sală a fost dărâmată acum câţiva ani. Iar mânăstirea *Mamul* din Vâlcea cu hramul sfântului Nicolae făcută mai întâiu din lemn de neamul Buzeştilor şi apoi înoită de Stanca, muma lui Vodă, Măria sa Brâncoveanu a pus de a zidi-o din temelie de piatră, i-a făcut chilii frumos boltite, a zugrăvit-o şi a înzestrat-o cu toate cele trebuincioase.

Tot Vodă Brâncoveanu drese şi îngriji de mânăstirile dela *Sadova* şi dela *Gura Motrului;* iar mânăstirea *Dintr'un lemn* o mări şi o dărui cu podoabe scumpe bisericeşti.

In partea de ţară de dincoace de Olt, Vodă Brâncoveanu făcu adaose la vestita mânăstire dela *Argeş,* cea zidită de evlaviosul domn Neagoe Vodă şi drese mănăstirea *Glavacioc* din Vlaşca cea ridicată din vechime de Vlad Vodă Călugărul. In Târgovişte înnoi *Mitropolia* de aci, cea zidită dintâiu de Neagoe Basarab, şi înăuntrul ei îşi găsiră odihna de veci Bălaşa noru-sa şi ginere-său Scarlat Mavrocordat. Şi tot în acest oraş puse de zugrăvi de iznoavă biserica *Curtea Domnească,* fiindcă se stricase zugrăveala veche, o pardosi cu lespezi de piatră şi o împodobi foarte frumos cu multă cheltueală. Tot atunci a pus de a dres şi a îngrijit bine biserica sfântului *Dimitrie,* care era de tot stricată şi cu bolta spartă, a dăruit un clopot la biserica *Sfântului Nicolae* şi a făcut daruri la biserica *Sfânta Vineri,* unde era îngropată nepoata sa anume Stanca; iar *Mânăstirea Dealului* a învelit-o cu aramă şi a zugrăvit-o pe dinăuntru şi pe dinafară. Şi ce să mai spunem că Vodă Brâncoveanu a zidit biserici pe fiecare din moşiile sale, aşa de pildă la *Potlogi,* la *Doiceşti* lângă Târgovişte, la *Mogoşoaia* lângă Bucureşti şi în toate părţile.

Chiar în Ardeal, unde avea moşii, Vodă Brâncoveanu a făcut multe biserici. Aşa în oraşul *Făgăraş* a zidit o biserică după datina noastră cu pridvor şi cu turlă, în care erau clopotele. In această biserică cu hramul Sfintei Troiţe şi sfântul Nicolae slujesc astăzi o parte din fraţii noştrii de dincolo, care s'au unit cu Papa dela Roma. *Biserica Şcheilor* din Braşov îl pomeneşte la pomelnic iar la biserica cea veche din *Ocna Sibiiului* el este ctitorul cel mare. Tot Vodă Brâncoveanu este întâiul ctitor al schitului şi al bisericei din *Sâmbăta-de-sus,* care păstrează şi azi evanghelia dăruită atunci chiar de Vodă. Chiar şi la mitropolia din *Alba Iulia,* cea întemeiată de Mihai Viteazul, când era domn în această parte de loc, Vodă Brâncoveanu a dăruit odăjdii ar-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

hiereşti, cum şi moşia Merişani din Argeş.

In Bucureşti surpându-se biserica *Sfântului Ioan grecesc* de pe malul Dâmboviţei, Măria Sa Brâncoveanu a zidit-o din nou şi a înfrumuseţat-o cu turnuri, cu pardoseală şi cu zugrăveli pe dinăuntru şi i-a dăruit toate câte trebuiesc unei sfinte biserici. Azi această biserică nu mai este şi pe locul, unde a fost, s'a clădit Cassa de Depuneri. Tot în Bucureşti a mai zidit mânăstirea *Sfântului Sava* şi a isprăvit biserica *Doamnei* cu hramul *Sfântul Anton*, care fusese începută de alt domn, dar care a fost nu de mult dărâmată. Daruri a făcut şi la mânăstirea *Radu-Vodă;* iar la *Mitropolia din Bucureşti* a ridicat din temelie clopotniţa dela intrare, cum citim în pisania ei, şi a făcut pentru mitropolitul Teodosie o minunată mitră de arhiereu păstrată şi azi printre odoarele mitropoliei.

Dar mai ales la două lăcaşuri dumnezeeşti şi-a arătat Vodă Brâncoveanu dragostea sa fierbinte pentru casa Domnului Dumnezeu, adică la Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti şi la Hurezii din judeţul Vâlcea. Biserica sfântului Gheorghe era făcută mai de mult de altcineva dar era mică şi întunecoasă; în jurul ei se zidise din zilele lui Antonie-Vodă un han mare cu un singur rând de chilii cu bolte. Iar când a fost în al şaptelea an al domniei lui Constantin Vodă Brâncoveanu s'a apucat Măria Sa cu cheltuială mare de a mai făcut un rând de chilii pe deasupra celor dintâi, toate boltite jur împrejur, şi a făcut şi case patriarhiceşti deosebite şi alt rând de case igumeneşti cum se cade. Trei ani s'a lucrat la toate acestea. Iar după zece ani Dositeiu, patriarhul Ierusalimului, s'a rugat de Brâncoveanu să se nevoiască să facă şi biserica din nou că este mică şi întunecoasă şi nu se potriveşte cu hanul mare şi mândru din jurul ei. Brâncoveanu fiind iubitor de faceri de bine s'a înduplecat şi a dărâmat din temelie biserica cea veche şi a ridicat în locul ei cu multă cheltuială o mare mânăstire minunată şi frumoasă, care asemenea ei rar se putea afla în lume. A zugrăvit-o, i-a pus o minunată tâmplă, a pardosit-o numai cu marmură şi a dăruit-o cu toate cele trebuincioase unei adevărate mânăstiri domneşti şi i-a pus un clopot mare şi minunat, care când era tras suna desluşit: Brân-co-vea-nu.

Iar la târnosirea acestei sfinte mânăstiri a vrut domnul Brâncoveanu să facă alaiu mare, cum de mult nu se văzuse în ţara noastră. Şi pentru asta a poftit cu scrisoare pe Hrisant, patriarhul Ierusalimului, şi pe alţi sfinţi mitropoliţi şi episcopi din alte părţi să vie la Bucureşti la sfinţire. Şi adunându-se toţi la Măria Sa, au hotărît să facă sfinţirea la 29 Iunie, ziua sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, adică la Sânpietru, cum zicem noi de obiceiu. Şi aşa în seara acelei zile au fă-

Mânăstirea Viforâta.

cut priveghere mare atât la biserica Sf. Gheorghe cât şi la biserica Domnească din Curte. După aceea dimineaţa în ziua de Sânpietru s'a împodobit Domnul cu toată casa sa şi cu toată boierimea foarte frumos şi a trimis două carete domneşti să poftească pe Sfinţitul Patriarh cu tot soborul arhieresc să vie dela Sf. Gheorghe la Curte. Iar mulţimea norodului era fără număr. Şi sosind soborul, a ridicat prea sfinţitul patriarh Hrisant sfintele moaşte cu evlavie şi puindu-le în cap au mers toţi pe jos. Inainte era gloată multă de ostaşi şi de norod, apoi boierimea, apoi igumenii, călugării şi preoţii, veniau apoi arhierei prea fericitul patriarh, iar pe urma patriarhului mergea Domnul Constantin Brâncoveanu cu toţi coconii lui în podoabe domneşti, şi Cămăraşul cel mare, carele dela Curtea Domnească până la Sf. Gheorghe împărţea bani la săraci; iar mai pe urmă mergea Doamna Maria cu domniţele ei şi cu toate so-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

ţiile boierilor; şi aşa în această rânduială au mers toţi pe jos până la Sf. Gheorghe. Şi făcându-se ocolirea, au intrat în biserică şi puind patriarhul moaştele pe sfântul preastol a săvârşit sf. Liturghie. După slujbă s'au suit cu toţii în casele patriarhiceşti, unde s'au ospătat cu mare cinste; iar Domnul a ţinut oraţie mulţumind lui Dumnezeu, care l-a învrednicit de a săvârşit şi a sfinţit această minunată mânăstire a sf. mucenic Gheorghe. Apoi a împărţit părintelui Patriarh cum şi tuturor arhiereilor mărămi frumoase cu galbeni legaţi într'ânsele. Toate acestea

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Mărgăritare, 1691).

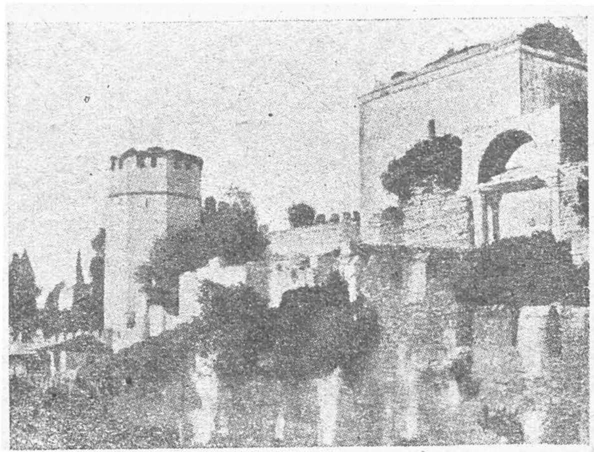
s'au făcut la 29 Iunie, când a fost cursul anilor 1707. Fost-au la această târnosire, pe lângă arhiereii noştrii, un patriarh şi şapte mitropoliţi afară de o mulţime mare de călugări şi preoţi. Această minunată mânăstire a stat aşa frumoasă până la cutremurul cel mare din anul 1802, când i s'au dărâmat turlele şi hanul; iar la anul 1847, când a fost focul cel mare din Bucureşti, a ars împreună cu multe alte case. Biserica pe care o vedem noi azi la Sf. Gheorghe Nou este zidită după focul cel mare şi seamănă prea puţin cu ceea pe care o zidise credinciosul domn Brâncoveanu.

Din lăcaşurile dumnezeeşti ridicate de dragostea creştinească a lui Constantin Vodă Brâncoveanu, a rămas unul aşa cum a eşit din mâinile darnice ale ctitorului său. Nici dintele vremii nu l-a ros şi nici mână omenească nu l-a schimbat. Acesta este minunata mânăstire dela *Hurezi* din jud. Vâlcea, aşezată într'o vale singuratică, în marginea unui codru, din care nu se auzia decât cântecul de jale al ciufilor, care pe acolo se numesc hurezi. Şapte ani de zile au lucrat la această vestită mânăstire meşteri zidari, pietrari, dulgheri şi zugravi. Dar urzitorul iscusit al întregii clădirii a fost meşterul Manea, care aici la Hurezi a iscodit frumuseţi de clădire cum nu se găsesc altele decât la biserica dela Curtea de Argeş. Biserica are un frumos pridvor pe stâlpi lucraţi cu o mare bogăţie de podoabe; tinda femeilor este despărţită de locul bărbaţilor printr'un rând de alţi stâlpi meşteşugit săpaţi. Uşa cea mare şi toate ferestrele au chenare răsbătute în flori de piatră. Două turnuri uşoare se sprijinesc pe bolţi trainice. In jurul bisericii au ridicat chilii cu cerdace răzimate pe stâlpi săpaţi cu multă măestrie şi a înconjurat-o cu ziduri tari şi cu turnuri, făcând-o ca o cetate de apărare cu porţi ferecate în vremuri grele pentru această parte de ţară. Dar ceeace întrece închipuirea omenească sânt zugrăvelile din biserică. Căci nu numai că toţi pereţii sânt împodobiţi cu sfinţi şi icoane după orânduiala cea veche a bisericii noastre drept credincioase ci Domnul Constantin Brâncoveanu a pus de a zugrăvit în pridvor pe meşterii, care au lucrat şi pe ispravnicii, cari au îngrijit de toate cele trebuincioase la clădire, iar în tindă pe păretele din răsărit au zugrăvit pe ctitor adică pe Constantin Vodă Brâncoveanu cu doamna sa Maria şi cu copii lor, unsprezece la număr, în veşminte preţioase cu aur şi argint; pe alt părete au zugrăvit pe boerii Brâncoveni şi pe domnii care se trăgeau din acest neam, cum şi pe boierii Cantacuzini cu domnii cari au fost din neamul lor. Au pus hramul mânăstirii pe sfinţii Impăraţi Constantin şi Elena şi a târnosit-o mitropolitul ţărei Teodosie înconjurat de mulţi arherei şi părinţi, fiind de faţă Domnul cu toată casa şi curtea sa la anul 1693, la 8 Iulie, când se prăznueşte pomenirea sfântului mucenic Procopie, ale cărui moaşte fuseseră dăruite

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

lui Vodă Brâncoveanu de Iacov, patriarhul Ţarigradului; dar mânăstirea a fost cu totul gata din lucru abia după patru ani dela sfinţire. In jurul mânăstirii s'au ridicat schituri cum a fost *schitul sf. Ioan Botezătorul,* schitul sfinţilor apostoli *Petru şi Pavel* zidit de Egumenul Ioan dela Hurezi şi schitul *sf. Ştefan* ridicat de Ştefan, feciorul lui Vodă Brâncoveanu. Luminata doamnă Maria, soţia lui Vodă, a ridicat cu cheltuiala ei în partea de răsărit a mânăstirii *biserica bolniţii* adică a spitalului mânăstirii întru slava sfintei Fecioare. Credinciosul domn Brâncoveanu a dăruit acestei mânăstiri nenumărate moşii, vii, venituri, precum şi numeroase odoare bisericeşti. A pus igumen la ea pe părintele Ioan Arhimandritul, care a păstorit-o cu pace aproape 30 de ani şi a dobândit dela patriarhul Ţarigradului carte cum că mânăstirea este stavropoghie adică n'are treabă cu ea nici mitropolitul nici episcopul şi nici domnul, ci numai călugării ei şi cu neamul ctitorului au să mânuiască mânăstirea cu toate ale sale. Fost-a în gândul fericitului ctitor Brâncoveanu ca această aleasă şi bogată mânăstire dela Hurezi să fie loc de îngropare pentru el şi pentru tot neamul lui, dar soarta a hotărît altfel, cum mai departe se va arăta, şi numai domniţa Anicuţa, fata lui, şi-a găsit aici lăcaşul de veci.

Vodă Brâncoveanu avu grijă şi de lăcaşurile dumnezeeşti din afară de ţara noastră. In sfântul munte al Atonului el dărui bani la mânăstirea *Pantocrator* iar la mânăstirea *Sfântului Pavel* el cheltui de făcu un turn cu chilii, cum şi trapeză şi paraclis întru cinstea sfântului Impărat Constantin. Şi mai la toate mânăstirile din acest sfânt munte a dat ajutoare, când au venit părinţii de acolo cu capul sfântului Mihail Sinadichi de au făcut rugăciuni pentru stârpirea lăcustelor, care şapte ani dearândul aduseseră foamete şi stricăciune acestui pământ. Pentrucă cu vrerea lui Dumnezeu au pierit lăcustele din acel an, Domnul a făcut cunună de aur cu pietre scumpe asupra capului sfântului Mihail Sinadichi şi l-a aşezat într'o cutie frumoasă de argint. Asemenea şi la *Galata* dela Ţarigrad a trimis ispravnici de a zidit din nou o biserică a sfântului Nicolae dela Mira Lichei, care arsese şi pentru care îl rugase Calinic, care era patriarhul Ţarigradului, împreună cu creştinii locului aceluia. Iar în partea Basarabiei, la *Ismail* pe malul Dunărei, a zidit iarăşi o biserică întru lauda sfântului mare mucenic Gheorghe. Că se întâmplase de arsese biserica de acolo iar creştinii locului împreună cu arhiereul lor au trimis cu multe rugăciuni la Vodă Brâncoveanu să-şi facă pomană să le zidească biserica ca să nu rămâe ei fără slujbele dumnezeeşti. Măria Sa le-a ascultat bucuros rugăciunea şi dupăce a dobâdit voe dela vizirul turcesc a trimis

Inchisoarea 7 turnuri unde a fost închis Brâncoveanu.

acolo un boier de le-a făcut biserică cu cheltuiala Măriei Sale.

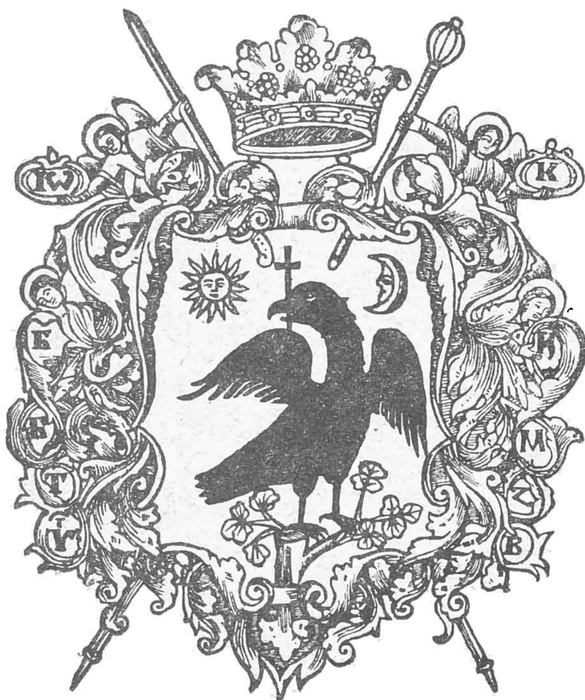
Şi ce să mai vorbim de ajutoarele trimise la mânăstirile din Bulgaria, din Sârbia, din Grecia, dela Arnăuţi, din ostroavele mari greceşti şi de peste tot răsăritul. Vom spune numai că, de când este neamul românesc pe lume, n'a fost Domn român mai mult pomenit la slujbele bisericeşti decât Vodă Brâncoveanu.

* * *

Dar nu numai Domnul Constantin Brâncoveanu avea mare râvnă pentru zidirea şi înfrumuseţarea lăcaşurilor dumnezeeşti, ci şi luminata lui doamnă Maria a făcut multe zidiri şi biserici şi le-a împodobit frumos din curată dragoste pentru credinţa creştinească. Intâiu în Bucureşti era o bisericuţă de lemn foarte mică, veche şi stricată, care se chiema *Biserica din-*

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

tr'o zi. Măria sa Doamna a stricat de tot această bisericuţă de lemn şi a făcut alta de piatră în locul ei, foarte iscusită şi gingaşă şi a înfrumuseţat-o şi pe dinăuntru şi pe dinafară. Iar în judeţul Vâlcii la satul *Surupatele* a ridicat o mânăstioară din piatră foarte frumoasă cu chilii şi curte de zid împrejur, i-a dăruit odăjdii şi odoare bisericeşti, moşii, vii şi altele şi a făcut-o să fie lăcaş cu viaţă bună pentru călugăriţe întru slava sfintei Troiţe. Iar la mânăstirea *Viforâta* de lângă Târgovişte fiind biserica întunecoasă şi nezugrăvită, fără clopotniţă şi fără curte,

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Octoih 1700).

numai cu câteva chilioare pentru călugăriţe, Doamna Maria a mai lărgit ferestrele bisericii, a zugrăvit-o, a pardosit-o cu piatră, a înconjurat-o cu zid şi i-a făcut şi clopotniţa la anul 1713. La *Hurezi* luminata doamnă a făcut, cum am spus, biserica bolniţii, adică a spitalului mânăstirii.

* * *

Vodă Brâncoveanu a zidit nu numai biserici şi mânăstiri dar şi palate, case fântâni şi multe alte clădiri. In Târgovişte a pus de a curăţit palatul domnesc şi l-a zidit aproape din nou- ispravnic fiind Mihaiu Cantacuzino, marele spătar, Când palatul a fost aproape gata în ziua de Sântămăria mare, Brâncoveanu a ascultat întâiu sfânta liturghie în biserica domnească şi apoi a şezut la masă în palatul domnesc de s'a ospătat cu mitropolitul şi cu boierii. Această faptă este vrednică de însemnare fiindcă de 35 de ani nu mai şezuse domn în palaturile domneşti din Târgovişte. Turcii puseseră mai nainte pe Ghica Vodă să le dărâme ca să nu mai fie scaun domnesc acolo, că se temeau de domni să nu se hainească şi fiind supt munte să fugă repede în ţara ungurească. Dar Constantin Brâncoveanu neputând lăsa pustiu un scaun vechiu strămoşesc şi vestit ca acesta al Târgoviştei a cercat pe Turc în multe feluri şi în multe rânduri până i-a dat voe să facă la loc palatul şi să şază acolo, când va vrea. Şi avea palatul acesta din partea, care dă spre apa Ialomiţei, un cerdac deschis cu stâlpi frumoşi iar din biserica Curţei te puteai urca deadreptul în palat printr'o galerie de lemn. Lângă palat în grădina domnească a pus de a făcut cu multă cheltuială foişorul cel boltit, care azi se numeşte *Chindia.* La el s'a lucrat doi ani de zile şi l-a împodobit aşa că părea foarte ciudat. Iar dupăce un foc isbucnise în Târgovişte în uliţa cea mare de ajunsese până la curtea domnească şi arsese biserica Sfânta Vineri cum şi o parte din casele coconilor săi, Măria sa Brâncoveanu cu multă sârguinţă a încheiat târgul la loc, îngrijindu-se şi de casele domneşti. Lângă Ialomiţa era o fântână veche aproape părăsită; Vodă Brâncoveanu a pus de a curăţit-o şi a zidit-o foarte frumos şi minunat. Eleşteul cel mare domnesc dela Ilfov din jos de Târgovişte fusese stricat de un domn mai vechiu; Brâncoveanu l-a făcut din nou, mult mai frumos decât cum fusese înainte.

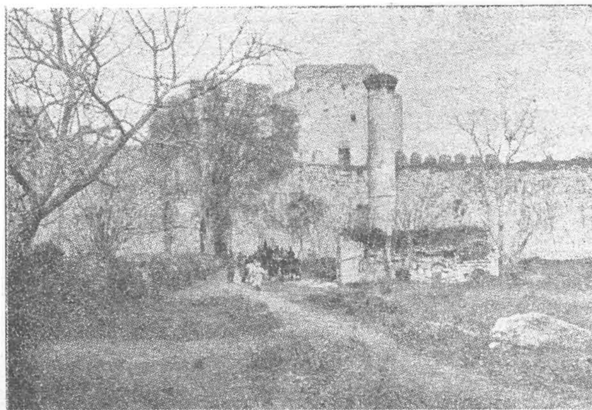
In Bucureşti la Curtea Domnească, care se întindea dela biserica Curtea Veche peste toată piaţa de azi a sfântului Anton, a făcut Vodă Brâncoveanu o casă pe stâlpi de piatră cu trei galerii şi alte două rânduri de case pentru doamna sa Maria. Zidurile curţii le-a dres şi le-a mai înălţat, făcând şi odăi de piatră pentru ostaşi şi şoproane pentru caretele domneşti; iar

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

grădinile Curţii le-a îngrijit şi a ridicat în mijlocul lor un chioşc împodobit. Clopotniţa cea domnească dela biserica Sf. Anton din Bucureşti, care fusese trăznită, Vodă Brâncoveanu a înălţat-o din nou mai bună decât cum fusese înainte şi i-a pus şi ciasornic sus, cum n'a mai fost mai înainte la alţi domni.

Constantin Brâncoveanu a zidit case nu numai la Târgovişte şi în Bucureşti dar şi la multe moşii de ale sale. La Mogoşoaia, lângă Bucureşti, clădi un palat cu multe încăperi şi podoabe, care uimia prin frumuseţea lui pe toţi, câţi îl vedeau. Iar pe pereţii uneia din camere pusese Brâncoveanu să se zugrăvească cum plecase el odată la Adrianopol, cum îl primise împăratul turcesc şi cum se întorsese în ţară cu cinste mare. Multe a suferit acest palat din pricina vremii şi a oamenilor, dar acum îl drege cu pricepere prinţul Bibescu. La Potlogi, mai jos de Titu, îşi făcuse iarăşi un palat foarte mare, închis cu ziduri de cetate. Palatul acum e dărâmat dar se cunoaşte, unde au fost odăile şi cum au fost îmbrăcate cu podoabe în chip de flori şi frunze. Vodă Brâncoveanu, când pleca vara din Bucureşti la Târgovişte, se opria pe rând câteva zile întâiu la Mogoşoaia şi apoi la Potlogi, unde mai ales îi plăcea să se odihnească, când era obosit de trebile domniei. Toamna, când se întorcea dela Târgovişte la Bucureşti, se opria iarăşi la Potlogi şi la Mogoşoaia. Vodă Brâncoveanu se hotărîse să facă un palat şi la Doiceşti lângă Târgovişte, dar greutatea vremurilor l-a împiedicat dela acest lucru şi aşa a făcut aci numai o frumoasă biserică cu chipul familiei lui zugrăvit şi a dres casele vechi închinzându-le cu ziduri de cetate. Iar palatul dela Brâncoveni, pe care îl moştenise dela strămoşul său Matei Basarab, l-a făcut ca un fel de cetate de apărare, dar azi nu mai sunt acolo decât câteva ziduri. In Ardeal la Sâmbăta-de-Jos, unde avea moşie, Vodă Brâncoveanu îşi ridicase iarăşi o casă mare. Şi ce să mai spunem, că pe la toate moşiile sale avea conace frumoase, aşa la Obileşti la baltă, la Scăieni între dealuri, la Piteşti la vii, la Braşov în oraş, şi în alte multe părţi.

Lucru folositor a făcut Constantin Brâncoveanu şi la Focşani. Aci era apa sărată şi sălcie iar lumea o ducea greu de tot din pricina asta. Văzând aşa Măria sa a pus meşteri fântânari de au adus apă bună de băut cu urloaele dela o fântână ca la două ceasuri departe de oraş. Şi aşa s'au îndestulat cu apă atât oamenii din această parte cât şi cei din Moldova iar călătorii rugau de sănătate Măriei Sale, când după drum lung şi ostenitor îşi astâmpărau setea cu apa acestei minunate fântâni.

Piaţa închisorii 7 turnuri unde a fost decapitat Brâncoveanu.

CAP. 5.

Cărţile de slujbă şi de învăţătură făcute cu ajutorul lui Vodă Brâncoveanu

Să spunem acum ce a făcut Constantin Vodă Brâncoveanu pentru cărţile de slujbă bisericească şi pentru cărţile de învăţătură. In ţările noastre începuse de multă vreme să se tipărească cărţi de biserică dar niciodată în timpurile vechi nu s'au tipărit aşa de multe ca în vremea lui Vodă Brâncoveanu. Dumnezeu, care vede gândurile bune ale omului, a scos în calea lui Brâncoveanu pe un om muncitor şi plin de bunătăţi sufleteşti, care l-a ajutat să-şi îndeplinească cu prisosinţă această dorinţă vie a sufletului său. Acest om a fost călugărul Antim tipograful, care în toată viaţa lui n'a făcut decât să întemeeze tipografii, să tâlmăciască cărţi şi să le dea în tipar. Vodă Brâncoveanu i-a răsplătit ostenelile, căci din meşter tipograf l-a făcut mitropolit al

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

ţării. Neamul nostru n'a avut mulţi mitropoliţi cu atâta dragoste de biserică şi de turma credincioşilor ca acest Antim Mitropolitul. Vodă Brâncoveanu l-a ajutat cu dărnicie iar el a întemeiat tipografie nouă la mânăstirea Snagov, unde a fost şapte ani stareţ, a pus pe drum bun tipografia din Bucureşti, care se cam stricase, a întemeiat altă tipografie la Râmnicu Vâlcii, unde a fost episcop aproape trei ani, şi după ce a ajuns mitropolit a mai întemeiat o tipografie şi în Târgovişte. Din toate aceste tipografii cu banii lui Vodă Brâncoveanu şi cu munca lui Antim au ieşit la iveală nenumărate cărţi de slujbă şi de învăţătură. Iar tovarăş de gânduri şi de muncă a avut mitropolitul Antim şi pe episcopul Mitrofan dela Buzău, care singur ne spune că şi noaptea lucra pentru cărţile bisericeşti, ce s'au tipărit în acea vreme în tipografia domnească din acest oraş Buzăul.

Să ţinem bine minte că aceste cărţi de slujbă au avut un mare rost, şi iată cum. Până în această vreme în biserica noastră se citea şi se cânta după cărţi slavoneşti. Credincioşii nu înţelegeau nimic căci nu pricepeau limba asta streină; preoţii cei mai de demult o mai ştiau câte puţin dar cei din vremea lui Brâncoveanu nu o pricepeau de loc ca şi credincioşii. Din pricina asta nici poporul nu pleca dela biserică cu mult folos sufletesc şi nici slujbele nu se făceau în toată rânduiala lor. Cărturarii de atunci văzând acest lucru nefolositor şi aducându-şi aminte şi de vorba apostolului Pavel, care zice că în biserică mai bine cinci cuvinte cu înţeles decât zece mii neînţelese, s'au apucat de au tălmăcit pe limba românească cărţile sfinte. Şi aşa în anul, când s'a făcut domn Costantin Brâncoveanu, a eşit de supt tipar pentru întâia oară *Biblia cea mare românească* bine tâlmăcită şi frumos lucrată. După Biblie a urmat şi alte cărţi în româneşte. Intâiu *Psaltirea,* care s'a dat preoţilor şi mirenilor, ca să înveţe carte după ea; apoi *Sfânta Scriptură cea nouă* căci decât toate cărţile bisericeşti aceasta este mai folositoare de suflet şi mântuitoare. Pentru slujba preoţilor s'a tipărit *Sf. Evanghelie* şi un *Molitvenic,* care cuprindea numai rugăciunile din altar, iar pentru cântăreţi s'a dat în româneşte *Octoihul.* Tot aşa pe rând eşiră de supt tipar *Sfintele Liturghii, Molitvenicul* cu slujbele din afară de altar cum şi *Ceaslovul* cu rânduiala slujbelor de toată ziua. Toate aceste cărţi s'au scos cu banii lui Vodă Brâncoveanu şi ai Mitropolitului Antim, ale căror nume se cade să nu le ştergem niciodată din mintea noastră căci ostenelile lor au făcut de înţelegem noi astăzi tot ce se citeşte în sfânta biserică. Cei cari au dat mai târziu pe româneşte cărţile de slujbă, care rămăseseră netipărite, n'au întâmpinat greutăţi mari căci le era calea netezită de cei mai sus pomeniţi.

Afară de cărţile de slujbă au mai eşit de supt tipar în vremea lui Brâncoveanu şi cărţi de învăţătură. Unele din aceste cărţi erau făcute ca să lumineze pre mireni asupra învăţăturilor creştine, iar altele ca să arate preoţilor cum trebue să cârmuiască turma încredinţată lor. Şi aşa pentru mireni s'a întocmit cartea numită *Invăţăturile Creştineşti,* în care ni se dă lămuriri despre credinţă, nădejde şi dragoste, despre rostul omului în lume, despre judecata de apoi, despre iad şi raiu, despre păcat, pocăinţă, milostenie, răbdare şi alte multe învăţături folositoare. Tot pentru mireni a fost făcută atunci şi cartea numită *Floarea Darurilor,* o carte foarte frumoasă şi de folos, unde este vorba de învăţături creştineşti puse faţă în faţă cu faptele cele rele. Aşa, bunăoară, după ce ne învaţă ce este dreptatea, ne arată numai decât ce este nedreptatea; după învăţătura despre adevăr vine minciuna, după dragoste vine pisma, şi aşa mai încolo. Iar cum pentru mireni au întocmit cele două cărţi de mai sus, tot aşa şi pentru învăţătura preoţilor au făcut două cărţi. Una este numită *Invăţătura bisericească,* în care este vorba de cele şapate taine şi de cele zece porunci, de ispovedanie, de Tatăl Nostru, de Crez şi altele. A doua este chemată *Capete de poruncă,* adică de datoriile pe care le au preoţii de îndeplinit în slujba lor. Tot atunci s'a tipărit întâiaş dată *Alixandria,* adică povestea despre

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

împăratul Alexandru Machedon, pe care cu toții o știm.

Ce să mai vorbim de numeroasele cărți grecești, care s'au tipărit aici în țară în vremea lui Vodă Brâncoveanu și cu banii lui! Spunem numai că la curtea lui Vodă Brâncoveanu trăia un mare număr de arhierei greci de prin țări streine, sărace și asuprite de păgâni. La noi ei tipăriau cărți grecești pentru neamul lor și se luptau cu cuvântul și cu scrisul împotriva papistașilor, care atunci au făcut pe o parte din frații noștri din Ardeal de s'au unit cu Papa dela Roma.

Dar nu putem să trecem în tăcere o faptă măreață, adevărat creștinească, pe care a făcut-o Vodă Brâncoveanu. Departe în răsărit se aflau creștini, care ascultau de patriarhul de Antiohia din Asia. Ei slujeau în bisericile lor în limba arăbească, dar fiind oameni săraci nu puteau tipări cărți și așa rămâneau fără slujbă. Auzind acest lucru Vodă Brâncoveanu s'a milostivit și a pus pe meșterul călugăr Antim de a săpat slovă arăbească cu multă cheltuială și le-a tipărit la Snagov două cărți în arăbește adică Sfintele *Liturghii* și *Ceaslovul*. Apoi Vodă Brâncoveanu le-a mai dat bani de și-au făcut tipografie în țara lor în orașul Alep, unde au tipărit o *Psaltire* arăbească cu pecetia Țării Românești și cu numele lui Vodă Brâncoveanu.

Meșterul călugăr Antim era de neam dintr'o țară depărtată numită Iviria așezată în munții Caucaz între Marea Neagră și Marea Caspică. Neamul lui de acolo era tot așa sărac și n'avea cărți. Când Antim ajunse mitropolit, el rugă pe Brâncoveanu să-l ajute ca să facă o tipografie în țara lui de naștere. Vodă Brâncoveanu i-a dat bani și Antim a trimis pe un iscusit ucenic al lui, care era român, cu o tipografie tocmai în Iviria în orașul Tiflis, și acolo a tipărit în limba Ivirilor mai multe cărți, dintre care noi cunoaștem numai două, adică *Evanghelia* și *Liturghierul*. Cu aceste cărți tipărite în limbile Românilor, Grecilor, Arabilor și Ivirilor, Vodă Brâncoveanu și-a câștigat slavă nemuritoare și a fost socotit pe vremea lui ca apărătorul întregii lumi creștine ortodoxe.

Din tipăriturile brâncovenești. (Evanghelia din Snagov 1700).

Iar pentru luminarea tinerimei prin învățătură de carte Vodă Brâncoveanu zidi școală nouă la biserica Sfântului Sava și puse trei dascăli, care să învețe pe copii și pe tineri Sfânta Scriptură, scrierile Sfinților Părinți, filosofia și alte multe lucruri folositoare. In această școală copii cei buni și săraci învățau și aveau toate fără plată, iar cei mai pricepuți dintre ei erau trimiși în străinătăți ca să învețe carte înaltă la școlile mari de acolo.

CAP. 6.

Băeții și fetele lui Vodă Brâncoveanu.

Să vorbim acum și de copii lui Vodă Brâncoveanu. Căsătoria lui Constantin Vodă Brâncoveanu cu doamna sa Maria a fost binecuvântată de Dumnezeu cu unsprezece copii, patru băeți și șapte fete. Părinții erau mândri de aceste odrasle ale lor, crescute în frica lui Dumnezeu și în dragostea de neamul lor românesc. Pentru băeți Vodă Brâncoveanu a adus dascăli vestiți de i-a învățat carte bună și multă. Atât de mult înaintaseră copii la învățătură că puteau să facă cuvântări și să le rostească în biserici spre marea bucurie sufletească a tatălui lor; iar când a venit în București un sol englezesc, Vodă Brâncoveanu a trimis pe doi feciori ai săi, cei mai mari, de i-au eșit înainte la Văcărești și solul a rămas încântat de deșteptăciunea și purtările alese ale tinerilor coconi.

Pe fiul cel mare îl chema *Constantin* și a luat în căsătorie pe Ana o fată foarte frumoasă, blândă și înțeleaptă a lui Balș Stolnicul dela Moldova. Au făcut nuntă mare și frumoasă în București fiind și sol dela Antiohie Vodă al Moldovei. Acest

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Octoihul din 1700).

Constantin, feciorul Brâncoveanului, aridicat întru pomenirea bunicului său Papa Postelnicu o cruce de piatră, ce se vede şi astăzi la poalele drumului, care sue din piaţă spre Mitropolie pe locul, unde bunicul său fusese omorît de Seimenii răsvrătiţi împotriva Domnului Ţărei; iar tatăl său îi făcuse palat în Bucureşti pe locul, unde acum se zideşte palatul Senatului. Pe al doilea fecior îl chiema *Ştefan;* el avea mare aplecare la învăţătură şi s'a căsătorit cu Bălaşa, fiica lui Ilie Cantacuzino dela Moldova. La nunta lor în Bucureşti a slujit Gherasim, care era patriarh al Alexandriei, şi a fost masă mare cu arhierei şi nuntaşi dela Moldova, între care era şi un sol al domnului moldovenesc. Dar după doi ani dela căsătorie s'a bolnăvit greu tânăra Bălaşă şi a răposat lăsând soţului şi neamurilor ei necovârşită jale şi întristare fără măsură. Această noră a lui Vodă Brâncoveanu a fost îngropată la mitropolia din Târgovişte şi piatra mormântului ei se vede şi azi printre ruinele de acolo. Al treilea fecior se numia *Radu* şi era logodit cu fata lui Antioh Vodă dela Moldova, dar n'a apucat să se căsătorească căci a fost tăiat de Turci la Ţarigrad. Pe feciorul cel mai mic îl chiema *Mateiaş* şi era numai de 17 ani, când l-au tăiat Turcii împreună cu cei trei fraţi ai săi şi cu tatăl lor, cum mai departe se va arăta.

Dar podoabele cele mai scumpe ale casei lui Vodă Brâncoveanu, erau cele 7 fete ale sale, şi Măria Sa a avut fericirea să le vază pe toate căsătorite cu cinste şi date pe la casele lor. La toate le-a dat zestre multă şi aleasă ca la nişte domniţe. Pe fata cea mare o chiema domniţa *Stanca* şi a căsătorit-o cu Radu feciorul lui Iliaş Vodă, iar la nunta lor a fost o veselie domnească mare, cum nu se mai văzuse în acele vremuri. Domniţa Stanca a rămas văduvă după 13 ani de căsnicie şi a murit şi ea puţin înainte de sfârşitul jalnic al tatălui său. Pe fata a doua o chiema domniţa *Maria* şi a fost doamnă în Moldova, căci a luat de soţ pe Constantin Duca Vodă al Moldovei. Nunta domnească s'a făcut în Iaşi, fiind de faţă din partea lui Brâncoveanu, jupâneasa Stanca, mama sa şi alte obraze de cinste. Tânăra doamnă Maria a murit de ciumă la Ţarigrad şi părinţii ei i-au adus copiaşul în ţară ca să le fie de mângâiere pentru marea întristare care îi cuprinsese. Domniţa *Ilinca,* a treia fată, a fost întâiu soţia lui Scarlat Mavrocordat, care moare după un an dela căsătorie, şi apoi s'a măritat după învăţatul Şerban Grecianu. Domniţa *Safta,* a patra fată, a avut de soţ pe Iordache Creţulescu şi ei sunt ctitorii bisericii Creţulescu din Bucureşti. Pe a cincea fată o chiema domniţa *Ancuţa* şi a fost măritată după Nicolae Ruset Postelnicul dela Moldova, fiind naş Dumitraşcu Racoviţă, fratele lui Mihai Vodă Racoviţă al Moldovei, şi au ţinut nunta o săptămână încheiată. Ancuţa este singura fată a lui Vodă Brâncoveanu, care a fost înmormântată la mânăstirea lor, la Hurezi. Domniţa *Bălaşa* a fost a şasea fată. Ea s'a măritat după Manolache Lambrino, care de mic crescuse la curtea lui Brâncoveanu şi era cuparul Mării Sale. A fost naş învăţatul boier Constantin Cantacuzino Stolnicul în locul lui Hrisant, patriarhul Ierusalimului, care atunci nu era în ţară. Cununia a citit-o Gherasim, patriarhul Alexandriei, şi a fost masă mare cu veselie şi cu daruri la toţi nuntaşii. Domniţa Bălaşa Brâncoveanca şi cu soţul ei Manolache Lambrino, sunt ctitorii bisericii numite Domniţa Bălaşa din Bucureşti, unde i se odihnesc acum osemintele. Pe fata cea mai mică, anume domniţa *Zmaranda,* a măritat-o Vodă Brâncoveanu, după Costantin Postelnicul Băleanul, bărbat împodobit cu multe daruri. Şi aşa Vodă Brâncoveanu a trăit să sărute cununiile la doi băieţi şi şapte fete.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Frontispiciu din tipăriturile brâncoveneşti.

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Triod 1700).

CAP. 7.

Cum s'au purtat Turcii cu Vodă Brâncoveanu, cum l'au închis şi cum l'au chinuit.

A fost o învoială veche între Turci şi între Români, ca Ţara noastră să plătească Turcilor pe fiecare an un bir şi în schimb să fie lăsaţi în pace, să-şi întocmească treburile lor cum vor găsi ei cu cale. Românii s'au ţinut de învoială, dar Turcii nu, căci Turcul „nu ţine nici odată cuvântul dat creştinului şi nu se ruşinează să-l amăgească", cum a zis un mare învăţat de-ai noştri. Pe Domnii noştri ei i-au necinstit, pe mulţi i-au scos din domnie după placul lor, iar pe alţii i-au omorît. Birul ţării l'au mărit şi au adăogat şi alte dări şi angarale că nu puteau bieţii Români să le mai prididească, mai ales în vremea lui Vodă Brâncoveanu, tirania şi jefuirea turcească nu mai era de suferit. In luptele cu Nemţii oştirile turceşti treceau pe la noi şi stricau ţara, iar Domnul trebuia să le dea hrană, care, cai şi slujitori, şi să îngrijească de drumuri bune. De trebuiau poduri peste Nistru la hotarul Moldovei, Brâncoveanu a fost silit să trimită salahori şi care multe pentru lucru. Când au deşertat oraşul leşesc Cameniţa, Brâncoveanu a trebuit să dea mii de salahori şi care pentru acest lucru. Aveau oştire streină în Bulgaria, Brâncnveanu trebuia s'o ţină din hrană; începeau vreo luptă, Brâncoveanu trebuia să dea bani de cheltuială; le trebuia cai de vânătoare dela Brâncoveanu îi cereau. Şi nu era mijloc pe lume, pe care să nu-l întrebuinţeze ca să stoarcă bani dela Vodă şi dela ţară. Odată au poruncit Domnului să trimită în Basarabia şapte sute de care cu făină pentru hrana oştirei. După ce au dus-o acolo, i-a venit lui Brâncoveanu poruncă dela împărăţia turcească cum ca să cumpere ţara aceasta făină, cincizeci de mii de chile cu câte 55 de lei chila şi să dea banii repede. In poruncă zicea că s'a milostivit împărăţia să dea ţării noastre această făină că a auzit că este foamete mare în ţară. Dar ce milă era asta, când făina fusese luată din ţară fără bani, iar acum era învechită mucedă şi stricată şi mai trebuia plătită cu bani grei? Asta nu era milă ci răutatea şi tiranie ca să scoaţă bani. Altă dată îi vine poruncă lui Vodă Brâncoveanu ca să meargă la oraşul Adrianopol, adică la Odriiu cum îi zicea atunci, să sărute mâna împăratului turcesc ca un supus ce-i este. Vodă Brâncoveanu s'a dus, dar rostul poruncii nu era ca să-şi arate supunerea ci ca să-i stoarcă bani mulţi, fiindcă acolo a trebuit să dea daruri de scule şi de bani mai mult de un milion de lei ca să fie primit de împărat şi ca să nu fie pârît că e hain. Şi pe deasupra au mai mărit şi birul ţării căci lăcomia păgânească n'are saţiu şi nu se uită niciodată la neputinţa supuşilor. Şi nu era an dela Dumnezeu, în care să nu vie câte două, trei porunci împărăteşti ca să dea ţara bani, plocoane, vite, care, lucrări, şi orice avea gust stăpânirea turcească. Iar slujitorii turceşti, care veniau cu aceste porunci, trebuiau primiţi ca nişte stăpâni şi dăruiţi ca nişte domni. Chiar Vodă Brâncoveanu se plânge de asupririle turceşti şi zice într'o scrisoare a lui: „ne-au încărcat cu dările, cât este peste putinţa săracilor şi nu mai contenesc cu cerutul". Cu toate astea ţara şi cu Vodă Brâncoveanu s'au străduit cum au putut şi au făcut mereu faţă la toate cererile nedrepte ale Turcilor. Răsplata la toate aste strădanii va veni dela Dumnezeu, căci dela Turci a venit numai omorîrea lui Vodă Brâncoveanu.

Este o poveste veche românească, care zice că odată un topor fără coadă s'a a-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Triodion 1700).

pucat să tae o pădure bătrână. Toţi copacii erau îngroziţi de moarte, dar un stejar bătrân îi întreabă dacă toporul este ajutat de vreunul din ei. Copacii răspunseră că nu, şi atunci bătrânul stejar le zise să fie pe pace, căci toporul singur nu le va putea face nimic. Dar mai târziu se găsi un copac, care se făcu coadă de topor şi atunci vai de pădure, căzu întâiu bătrânul stejar. Aşa s'a întâmplat şi cu Vodă Brâncoveanu. Câtă vreme Turcii nu fură ajutaţi de nici unul dintr'ai noştri, ei nu putură să doboare decât crăngi şi frunze, dar, când fură ajutaţi de câţiva Români, ei putură doborî la pământ falnicul stejar, care era Vodă Brâncoveanu. Era un neam de boieri în ţară, care era rudă de aproape cu Brâncoveanu şi văzuseră mult bine dela el că îi socotea ca pe cei mai credincioşi sfetnici ai săi. Aceşti boieri vroiau să ajungă ei domni în Ţara Românească şi ca să-şi umple voia începură să pârască pe Brâncoveanu la Turci că s'a înţeles cu Nemţii şi cu Muscalii să se dea de partea lor si să nu mai fie supus Turcilor. Grozăvie mare; căci lucru nu era adevărat, dar Turcilor atâta le-a trebuit şi au şi făcut planul să prinză pe Brâncoveanu să-l omoare. Şi aşa, când a fost în anul 1714, în luna Martie, au trimis Turcii în ascuns pe un slujitor al lor anume Mustafa Aga să prinză pe Vodă Brâncoveanu şi să-l aducă cu toată casa lui şi cu toţi ginerii lui la Ţarigrad. Constantin Vodă Brâncoveanu era atunci în Bucureşti şi nu ştia nimic de toate acestea, ba chiar se pregătea de nunta fiului său Radu cu fata lui Antioh Vodă, ce a fost domn în Moldova şi trimisese pe domniţa Bălaşa cu soţul ei la Ţarigrad să aducă mireasa care era acolo. Deci în ziua de 24 Martie, Miercurea cea mare din săptămâna Patimilor, a venit pe neaşteptate turcul Mustafa Aga în palatul domnesc. Vodă Brâncoveanu îl pofti să şază, dar turcul scoase iute un petic de mătase neagră, îl aruncă pe umăr şi îi zise: Constantine Brâncovene, porunca sultanului turcesc este că tu eşti mazil, adică dat jos din domnie şi trebue să pleci cu toată casa ta, cu feciorii şi cu ginerii tăi la Ţarigrad. La aceste vorbe tot palatul s'a cutremurat, slugile au început să fugă, doamna Maria şi cu fetele au început să se jelească şi să se roage lui Dumnezeu de îndurare, iar Vodă a rămas încremenit şi n'a putut să se împotrivească, căci îl luaseră fără veste şi apoi Turcii trimiseseră şi oştire ca să-l înfrângă dacă s'ar împotrivi. Oştirea ţării iarăşi nu putea face nimic, căci mai mari peste ea erau tocmai boerii, căre îl pârîseră şi care acum se bucurau că văzuseră ceeace le era pe pofta lor. Deci Mustafa Aga a început să pecetluiască cămările cu averi ale lui Vodă, iar pe el l-a dat în paza boerilor să nu fugă. A doua zi în Joia Mare a sosit în Bucureşti şi turcul Rechiap Imbrohorul cu oştirea lui, iar boerii pârîşi l-au primit bine, i-au dat bani şi l-au înduplecat de a pus domn pe unul din neamul lor chiar în acea zi. Iar în Vinerea Mare a Patimilor a fost ridicat cu mare urgie nefericitul Brâncoveanu împreună cu doamna sa Maria, cu cei patru feciori, cu toţi ginerii cu nora cea mai mare şi cu feciorașul ei anume Constantin, precum şi cu o mare parte din averea lui şi l-au trimis la Ţarigrad însoţit de Mustafa Aga cu mulţime de Turci. Este în Ţarigrad o temniţă grozavă numită Edicule, adică Şapte Turnuri; acolo în partea cea mai întunecoasă au închis pe Brâncoveanu cu toată casa lui şi nu aveau voe să aprinză nici lumânări şi nici candele. Boierii pârîşi şi cu Domnul cel nou au început apoi să caute averea lui Brâncoveanu, care mai rămăsese în ţară şi să facă jalbe la împărăţia turcească, că Brâncoveanu a fost hain şi jefuitor de ţară, că a pus biruri grele şi că a sărăcit pe toţi, iar el s'a îmbogăţit peste măsură. Toate lucruri neadevărate dar scornite de pârîşi ca să facă pe Turci să-l omoare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Din tipăriturile brâncoveneşti. (Triodion 1700).

La judecata turcească Vodă Brâncoveanu s'a apărat spuind adevărul cum era. Dacă l-au învinuit că de ce şi-a cumpărat moşii în Ardeal, el a răspuns că o parte din moşii le avea acolo moştenire dela părinţii lui, iar altele le-a cumpărat aşa cum au cumpărat şi alţi domni români şi chiar pârîşii lui, deci nu cu gândul să se lepede de împărăţia turcească şi să treacă de partea Nemţilor, cari stăpâneau atunci în Ardeal. La învinuirea că a pus biruri grele pe ţară, Brâncoveanu a răspuns că el este singurul domn, care a micşorat birurile nenumărate pe care le plăteau ţăranii. Aceasta era foarte adevărat căci înainte ţăranii plătiau bir pe fiecare lună, ba câte odată şi de mai multe ori pe lună, iar Brâncoveanu a dat o lege ca ţăranii să plătească ca şi boierii numai patru biruri pe an; lege foarte dreaptă căci până aci ţăranii erau mai încărcaţi la dări decât boierii. Apoi a mai hotărît ca unul din aceste biruri să fie plătit după capetele de vite, pe care le are fiecare. Această lege s'a numit văcărit şi era iarăşi foarte dreaptă, ca să plătească adică fiecare om după averea pe care o are. Turcii dacă au văzut că nu pot să-l dovedească de vinovat, au început să-l pue la cazne cumplite atât pe el cât şi pe feciorii lui ca să spue, unde îi sunt banii. Se răspândise la Turci vestea că Vodă Brâncoveanu are avere neînchipuit de mare, ca la zece milioane de lei, şi îi dăduseră chiar numele de Altin Bei, adică Prinţul Aurului. Este adevărat că Vodă Brâncoveanu a fost foarte bogat, dar bogăţia asta a lui sta nu atât în bani ca astăzi ci mai mult în sate, moşii, case, odoare şi scule preţioase. Averea nemişcătoare nu o puteau lua Turcii; odoarele şi sculele preţioase fuseseră mai toate luate şi duse în patruzeci de care la Ţarigrad, unde puseseră pe toţi în uimire prin mulţimea şi frumuseţea lor. La doamna Maria s'a găsit într'o cutie podoabe de aproape un milion de lei şi un inel cum nu se mai văzuse altul în Ţarigrad. Se umpluse oraşul de haine şi scule brâncoveneşti şi ajunseseră până şi prin Moldova să le vânză Turcii. Dar bani n'au găsit Turcii cu toate cercetările lor şi nici nu erau, căci Brâncoveanu pusese banii, pe care îi avea, la o bancă din Veneţia, în sumă de două sute zece mii de galbeni. In chinurile la care a fost pus, Brâncoveanu a mărturisit aceşti bani. Turcii i-au cerut dar banca n'a voit să-i dea. Să ştiţi deci cu toţii că Brâncoveanu nu şi-a îngropat banii prin palatele lui, cum crede lumea şi astăzi. Astea sânt scornituri fără rost, care fac pe oameni să sape în zadar pe supt ziduri şi să strice ce a mai rămas din lăcaşurile vestitului Brâncoveanu. Datoria noastră este să fim credincioşi, muncitori şi strângători ca Vodă Brâncoveanu şi să nu mai credem că dela el au rămas butoae de galbeni ascunse pe supt ziduri.

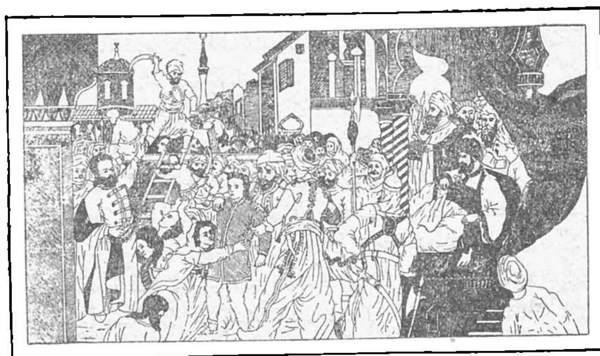
CAP. 8.

Cum au tăiat Turcii pe Vodă Brâncoveanu şi pe feciorii lui.

Trei luni şi jumătate au chinuit Turcii cu fel şi chip de munci pe Vodă Brâncoveanu; l-au strâns în cătuşe de fier, i-au făcut tăeturi la cap şi la mâini, l-au ars pe piept cu cleşte înroşit în foc şi când au văzut că nu mai pot scoate nimic dela el, au hotărât să-l omoare, mai ales că pârâşii din ţară nu încetau să întețească pe Turci la acest lucru.

Era în ziua de Sântămăria Mare, 15 August. In ţară credincioşii înălţau rugăciuni în bisericile Brâncoveanului pentru mântuirea ctitorului şi binefăcătorului lor, iar la Ţarigrad în temniţă Vodă Brâncoveanu şi cu toată casa lui rugau fierbinte în genunchi pe Maica Domnului să-i scape din chinuri şi urgie. Dar iată că porţile grele ale temniţii se deschid şi mai mulţi slujitori turci le poruncesc să-i urmeze. Istoviţi de chinuri şi de suferinţe şi încărcaţi cu lanţuri, cu capul descoperit, cu picioarele goale şi numai în cămăşi

Vodă Brâncoveanu cu doamna Maria, feciorii patru la număr, ginerii, nepoţelul Costantin şi boerul Enache Văcărescu, sânt duşi pe malul Bosforului în faţa unui chioşc împodobit. In acel chioşc împăratul turcesc Sultan Ahmed şedea tolănit într'un scaun scump inconjurat de boierii săi iar în faţa lor sta un călău cu sabia scoasă. Când Brâncoveanu cu ai săi au ajuns acolo, împăratul îi zise: Ghiaur Brâncovene, eşti pedepsit la moarte cu toţi feciorii ţăi; dar te iert dacă spui unde ţi-e averea şi dacă te laşi de legea ta şi treci în legea turcească. Când auziră aceste grozave vorbe, doamna Maria şi cu copiii cei mici începură să plângă cu a-

Tăierea capetelor de către Sultan Ahmet, în Constantinopole, la 1714, a Voevodului Constantin Brâncoveanu şi a 4 fii ai lui şi a boierului Ianake Văcărescu.

mar dar Vodă Brâncoveanu răspunse cu hotărîre. Impărate, averea mea câtă a fost tu ai luat-o şi alta, cum am mai spus, nu mai am. Iar de legea mea creştinească nu mă las; în ea m'am, născut şi am trăit, în ea vreau să mor; pământul ţării mele l-am umplut cu biserici creştineşti, şi acum la bătrâneţe să mă închin în geamiile voastre turceşti? Nu, împărate. Moşia mi-am apărat, credinţa mi-am păzit, în credinţa mea vreau să închiz ochii eu şi feciorii mei. Dumnezeu să plătească fiecăruia după faptele lui. Apoi Vodă Brâncoveanu vorbi copiilor săi aşa: Fiilor, fiţi cu curaj, am pierdut tot ce aveam pe lumea asta pământească. Nu ne-au mai rămas decât sufletele; să nu le pierdem şi pe ele ci să le ducem curate în faţa Mântuitorului nostru Iisus Christos; să spălăm păcatele noastre cu sângele nostru. Când auzi aceste vorbe, păgânul de împărat porunci să taie întâiu băieţii ca să fie chinul tatălui lor şi mai mare. Intâiu luară pe mândrul Constantin, feciorul cel mai mare, şi îl urcară sus pe scaunul de tăiere. Tânărul se închină de trei ori cu credinţă şi puse liniştit capul pe tăietor. Sabia călăului îi reteză gâtul, iar Vodă Brâncoveanu zise: Doamne, fie voia ta. Apoi tăiară capetele lui Ştefan cel învăţat şi cucernic şi lui Radu, acum mirele morţei şi nu al miresei sale, care îl bocia într'ascuns. Când veni rândul lui Mateiaş, cel mai mic fecior, el începu să plângă şi să se ascunză la sânul mamei sale. Atunci Brâncoveanu îi porunci să urmeze pe fraţii săi şi copilul puse liniştit gâtul supt sabia călăului. Patru feciori ca patru brazi tineri, fala lui Vodă Brâncoveanu şi nădejdea casei lui, zăceau acum în nesimţire la picioarele obiditului lor părinte. Păgânii tăiară apoi capul lui Enache Văcărescu, boerul de încredere şi vistierul lui Vodă. La urmă veni rândul lui Brâncoveanu. Liniştit şi hotărît Constantin Vodă Brâncoveanu se închină şi zise: Doamne fie voia ta şi puse gâtul pe tăietor. Călăul dete cu sabia; gâtul lui Vodă se frânse dar nu se despică dintr'o lovitură din trupul chinuit. Şi atunci, o grozăvie, cum scârţâie ferăstrăul, când tae lemne, aşa a hârjâit sabia călăului până ce capul nefericitului părinte sări în balta de sânge a copiilor săi. Aşa se sfârşi casa lui Brâncoveanu, Domnul Românilor, cel bogat, credincios şi drept, în anul 1714, luna lui August în 15 zile, când biserica noastră prăznueşte Adormirea Maicii Domnului, tocmai în ziua când Brâncoveanu împlinia şaizeci de ani iar doamna lui Maria îşi prăznuia ziua numelui. *Ca mucenicii cei vechi s'a sfârşit Brâncoveanu şi copii săi şi ei sunt adevăraţi mucenici ai neamului nostru românesc.* Apoi păgânii le înfipseră capetele în vârful suliţelor şi le purtară prin oraş iar trupurile le târîră în faţa palatului împărătesc şi le lăsară acolo până seara ca să le vadă lumea, iar a doua zi le aruncară în mare. Nişte credincioşi pescari le culeseră din mare şi le îngropară pe ascuns în mânăstirea din ostrovul Halchi, lângă Ţarigrad.

Mult chinuita doamnă Maria împreună cu nurorile şi cu singurul nepoţel Co-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Din tipăriturile brâncoveneşti. Noul testament. 1703.

Din tipăriturile brâncoveneşti (Liturghia 1702).

stantin, scăpat dela moarte ca prin minune, fură închise într'un oraş turcesc din Asia şi abia după doi ani putură să scape şi să vie în ţară, dupăce plătiră sume mari de bani. Iar când a fost în anul 1720 Doamna Maria a adus în ţară pe ascuns oasele lui Costandin Vodă Brâncoveanu, le-a îngropat cu cinste în biserica sfântul Gheorghe Nou din Bucureşti, şi a pus deasupra mormântului candelă să lumineze veşnic locul, unde odihnesc oasele slăvitului domn al Românilor Costandin Vodă Brâncoveanu. *Iar noi să ne rugăm cu credinţă Domnului Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca să-i dăruiască cununa cea nevestejită a muceniciei, pe care a gătit-o celor ce şi-au vărsat sângele pentru slava numelui lui, căruia se cuvine cinste şi închinăciune în vecii vecilor* Amin..

Cap. 9.

Pomenirea de două sute de ani a lui Vodă Brâncoveanu.

Intru pomenire veşnică va fi dreptul, aşa zice Psalmistul şi aşa va fi pomenirea lui Vodă Brâncoveanu, căci de când el şi feciorii lui au primit cununa cea neveştejită a muceniciei, de atunci biserica mereu ş'a adus aminte de ei în rugăciunile sale, iar neamul românesc le-a pomenit cu cinste numele şi i-a avut ca dreptar în viaţa sa. Dar niciodată nu s'a făcut lui Vodă Brâncoveanu o pomenire mai cucernică ca în anul 1914 în ziua de Sântămăria Mare, când s'au împlinit două sute de ani dela săvârşirea lui şi a feciorilor lui. In ziua aceea din toate bisericile brâncoveneşti s'au înălţat rugăciuni la Dumnezeu pentru sufletele lor, iar neamul românesc a avut atunci sărbătoare de întărire sufletească, care este mai de preţ decât puterea cea trupească.

In Bucureşti, la biserica Sf. Gheorghe-Nou, unde este mormântul lui Brâncoveanu, a slujit Părintele Mitropolit al Ţării şi a citit rugăciunile pomenirii deasupra mormântului, iar credincioşii în număr foarte mare au ascultat cucernic cuvântarea vorbită în cinstea Brâncoveanului şi au primit cu bucurie ca dar din partea Părintelui Mitropolit o cărticică despre viaţa lui Vodă Brâncoveanu. La Mitropolia din Bucureşti şi la biserica Domniţa Bălaşa au slujit iarăşi Preasfinţiţii Arhierei în mijlocul poporului adunat în valuri; iar seara la Ateneu, d-l Nicolae Iorga, cel mai mare cărturar al neamului nostru, a vorbit cu adâncă pricepere mulţimei venite acolo despre felul cuminte cum Constantin Vodă Brâncoveanu a stăpânit ţara noastră în acele grele vremuri.

La mânăstirea Hurezi din Vâlcea, unde este ctitorie brâncovenească, a slujit Părintele Episcopul Râmnicului şi s'a ţinut frumoasă cuvântare de pomenire. In sfârşit în toate bisericile brâncoveneşti din ţară s'au săvârşit parastase pentru acest neuitat domnitor.

Dar şi în afară de ţara noastră credincioşii au făcut parastase pentru Brâncoveanu în această zi de 15 August. In Ardeal în oraşul Făgăraş, se ţine şi azi, cum am spus, biserica clădită de Vodă Brâncoveanu. Preoţii şi cu credincioşii de acolo au săvârşit şi ei cu mare cinste pomenirea ctitorului bisericii lor şi au făcut planul să înoiască această biserică, care este semn văzut de câtă putere au avut Voivozii noştri la fraţii români de supt alte stăpâniri.

In Basarabia în oraşul Ismail, Vodă Brâncoveanu zidise o biserică cu hramul Sfântul Gheorghe. Această biserică a fost dărâmată mai de mult de Turci dar preastolul ei a rămas şi a fost mutat în biserica Sfântului Dimitrie tot din acest

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

oraş Ismail. La Sântămăria Mare s'a slujit parastas pentru Brâncoveanu la acest preastol, frumos împodobit cu icoane; era de faţă consulul român cu toţi slujbaşii lui, iar slujba s'a făcut mai toată în româneşte căci preoţii şi cântăreţii de acolo sânt Moldoveni de ai noştri, care nu şi-au uitat limba lor românească deşi sânt supuşi Muscalilor.

In Ţarigrad la biserica sfântului Nicolae din Galata cea zidită din temelie de Vodă Brâncoveanu s'a slujit parastas de către Părintele Mitropolit al Enului. De faţă a fost ministrul român de acolo, ofiţerii vaporului român Dacia, doi trimişi ai Patriarhului din Ţarigrad, cum şi un mare număr de credincioşi. La sfârşitul parastasului au vorbit întru cinstea Brâncoveanului atât ministrul nostru cât şi trimişii Patriarhului.

* * *

Iar nouă, Românilor, să ne fie de învăţătură că cine este credincios şi muncitor şi îşi pune sufletul pentru neamul lui şi pentru legea lui, va avea pomenire veşnică.

ŞTIRI DEACUM O SUTĂ DE ANI DESPRE MORMÂNTUL LUI CONSTANTIN VODA BRÂNCOVEANU

de G. T. KIRILEANU

Cel ce are cinstea de a vă vorbi, fiind un simplu cetitor şi scotocitor de cărţi vechi româneşti, a avut norocul să dee peste o cărticică tipărită acum o sută de ani, în care se vorbeşte despre mormântul Voevodului martir Constantin Brâncoveanu. Zic noroc, pentru că noi Românii nu ne-am învrednicit încă să avem bibliografia tuturor cărţilor tipărite la noi dela 1817 încoace, dela care an s'a oprit monumentala operă Bibliografia veche românească, publicată la Academia Română de d-l Ion Bianu şi Nerva Hodoş. Aşa se face că învăţaţii şi specialiştii noştri au trecut cu vederea această cărticică, mică la înfăţişare, dar însemnată după cuprins, în care ar fi găsit lămuriri neaşteptate asupra mormântului lui Brâncoveanu Voevod în privinţă căruia domnesc încă atâtea nedumeriri. De aceea mare vâlvă a fost printre învăţaţii noştri când s'a descoperit în 1914 inscripţia de pe candela dela Biserica Sfântului Gheorghe-Nou din Bucureşti, menită a lumina deasupra mormântului lui Vodă Brâncoveanu. Dar prin această descoperire tot nu s'a împrăştiat nedumerirea din mintea tuturor, căci rămăsese unii cu îndoiala, dacă acea candelă ar fi luminând chiar deasupra mormântului domnesc. Ca să se împrăştie şi această îndoială, s'au deschis zilele acestea mormintele de sub candela cu sus zisa inscripţie şi s'au început cercetări asupra osemintelor găsite. Se aşteaptă acum concluziile la care vor ajunge aceste cercetări.

Fiindcă lumea este nerebdătoare să afle rezultatul acestor investigaţii şi deoarece presa noastră, publică zilnic articole în această privinţă, cred că va avea oarecare interes împărtăşirea mărturiilor de acum o sută de ani, mărturii sigure, dar necunoscute celor de astăzi, asupra mormântului lui Vodă Brâncoveanu.

Cel din urmă descendent direct de parte bărbătească a lui Vodă Brâncoveanu a fost Marele Ban Grigorie Brâncoveanu, una din figurile de frunte ale boerimei Ţării Româneşti dela începutul veacului al XIX-lea. Invăţase la Academia grecească din Bucureşti, ştia perfect limba greacă, latina şi alte limbi europene, traducând logica lui Ainechie din limba latinească în cea veche elinească. A luat apoi parte activă la întemeierea şcolilor româneşti şi la promovarea literaturii noastre didactice. Bărbat înţelept şi însemnată avere, mare filantrop şi donator al aşezămintelor spitaliceşti, el era printre membrii cei mai de seamă în Adunarea Obştească a Ţării Româneşti.

Grigorie Brâncoveanu a murit în Bucureşti şi a fost înmormântat cu mare alaiu în ziua de 30 Aprilie 1832 la biserica Sf. Gheorghe-Nou din Bucureşti, în mormântul ctitoresc. Episcopul Ilarion al Argeşului, vestitul cărturar şi bunul sfătuitor al lui Tudor Vladimirescu, a rostit — precum zice foaia din acea vreme: „Curierul Românesc" — un cuvânt foarte elocvent şi potrivit cu această jalnică întâmplare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Acest însemnat discurs de înmormântare s'a publicat într'o mică broşură, din care voiu reproduce părţile mai interesante, unde este vorba de Doamna Marica şi de mormântul soţului său Constantin Vodă Brâncoveanu.

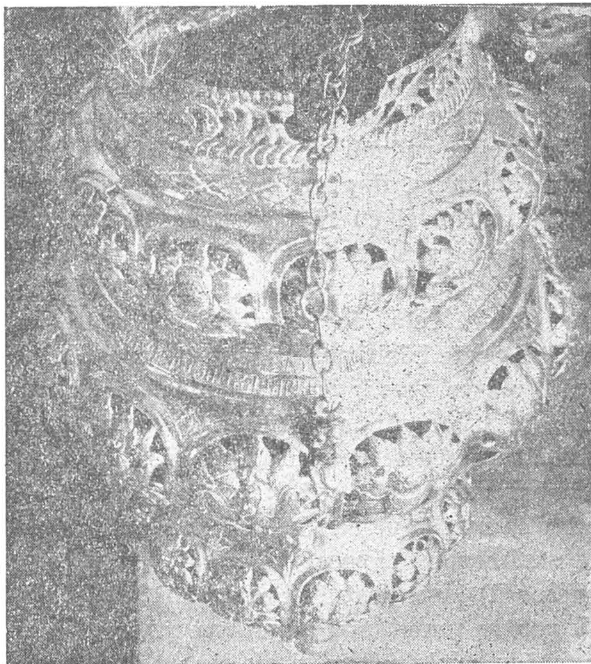
Iată cum începe Episcopul Ilarion cuvântul său:

„Eu sânt Invierea şi Viaţa. Cel ce crede „întru Mine, de va şi muri, viu va fi".

Ioan, cap. 11, stih. 25.

Tristă vedere se pune înaintea ochilor noştri astăzi, iubiţilor ascultători! Mort şi nesimţitoriu vedem pre trupul cel până mai alaltăeri prea simţitoriu, însă şi muritoriu, al răposatului Marelui Ban Grigorie Brâncoveanul. Stăpânul al multor slugi, carii sta cu mâinile la piept veselindu-se de faţa domnului lor: să vede cu mâinile legate la piept stând ca o slugă înaintea Domnului şi Dumnezeului tuturor, căruia cu toată credinţa au slujit în cursul vieţii sale ceştii vremelnice. Credinţa sa către Dumnezeu va adeveri şi întru dânsul cuvântul de mai sus al Fiiului şi Cuvântului lui Dumnezeu: „Cel ce crede întru Mine, de va şi muri, va fi viu". Incleştatu-s'au gura cea isvorîtoare de dulceaţa cuvântului şi frumos vorbitoare. Inchisu-s'au ochii cei pătrunzători de adevărul depărtat de multe ori dela buzele oamenilor şi ascuns în inimile lor. Ingheţate stau picioarele, care în calea vieţii ceii fără prihană umblă în legea Domnului şi în căile pornucilor lui. Jalnică cu adevărat vedere pentru noi aici jos şi cu totul şi cu totul înprotivitoare privirii celor de sus, în care să desfătează fericitul lui suflet. Ce dar să facem noi? Să ne bucurăm împreună cu sufletul lui cel nemuritoriu pentru cele ce dobândeşte el acum, sau să plângem pentru paguba ce ne pricinueşte despărţirea lui de trup şi dela noi? Parimiastul ne învaţă ce să facem, că zice: „Să cade a plânge împreună cu cei ce plâng şi a să bucura împreună cu cei ce să bucură". Dar ce vedem şi auzim înprejurul nostru? Intristare! Jale! Lacrimi!

Să plângem dar şi noi că şi firea şi parimia zice: „Asupra mortului pogoară lacrămi!" — De aceea dar plângeţi prieteni că şi Domnul şi Mântuitoriul nostru Iisus Hristos cu toate că peste puţin era să-l învieze, precum l-au înviat pre prietenul său Lazăr, dar au plâns ca să arate firea omenească şi să legiuiască lacrămile pentru moartea pritenilor. Plângi, norodule, ca în toate pagubele obşteşti tu pierzi mai mult— iar moartea Brâncoveanului pe dreptate trebue socotită drept mare pagubă obştească. Plângeţi, rudelor, că au apus dela ochii voştri luminătoriul vostru. Iar tu nobleţă, plângi mai cu amar, că nu vei mai avea în fruntea adunărilor tale Brâncovean, nici ai să-mi araţi mulţi carii au putut înpreuna, ca acest de pe urmă, cu nobleţa cea de afară şi întâmplătoare, pre cea dinlăuntru şi sufletească. Familii mari şi domneşti şi boereşti are Patria din mila lui Dumnezeu. Dar nici mai slăvită, nici mai veche n'are să ne arate decât pre a Basarabilor, care

Candela mormântului lui Brâncoveanu. Biserica Sf. Gheorghe Nou.

mai pre urmă s'au numit a Brâncovenilor. Iar dintr'aceste două domneşti familii unite, odrasla cea după urmă fiind răposatul pre carele noi jelim, ne dă pricină cu moartea sa să ne aducem aminte de zilele cele de demult şi să pomenim ceva de faptele cele slăvite ale fericiţilor şi pururea pomeniţilor familiarhilor săi.

Pline sunt istoriile şi leatopiseţile Ţării Româneşti de isprăvile cele mari ale domnilor Basarabi. Viteji în războaie, părinţi iubitori de norod în administraţie, straşnici în guvern şi în paza dreptăţii, înţelepţi în purtările lor, tari în credinţă, râvnitori în relighie; ne-au lăsat alţii alte monumenturi, iar Neagoe Voevod şi Mateiu Voevod, Basarabii, cel dintâiu Episcopia Argeşului şi cel de al doilea mai multe mănăstiri şi Episcopia Buzăului. Iar Constantin Voe-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

vod Brâncoveanul și alte sfinte lăcașuri și preacesta în care și oasele sale și ale familii sale, odihnindu-să de atâțea ani, astăzi au ieșit din mormânt ca să primească în brațe pre cel de pe urmă moștean al lor și să-l ia înpreună cu dânșii lăcuitoriu în lăcașul lor. Nici ceasul, nici jalea mă iartă, nici trebuința cere, ca în Epitafion al răposatului nostru să fac panighiricon al străluciților strămoși ai săi. Dar putem să-i trecem cu vederea când moaștele lor stau de față și cer dela noi, de nu altceva, măcar o mângâere părții ceii mai slabe a răposatului B. B. rămasă în viață? Ertați-mă dar, că lăsând celelalte fapte vrednice de laudă ale lor, una măcar să povestesc a ctitoriței sfântului lăcașului acestuia Doamnei Marica, soției fericitului ctitor Constantin Vod. B. spre pilda și mângâerea jalinicilor rudenii ale mortului. Mai sus pomenita Doamnă, după ce cu bărbătească mărime de suflet și cu răbdare mucenicească au suferit să-și vază pre iubiții săi fii și pre soțul și Domnul său secerați în Țarigrad de sabia muncitorului celui de atuncea, apoi adăogând bărbăție peste bărbăție, au așteptat acolo, până când după ce s'au îngropat și au putrezit trupurile iubiților săi, apoi aceea desgropându-le au venit cu aceste oase ale lor aici și le-au îngropat în mormântul ctitoricesc, peste care murind și ia mai la urmă s'au adaos. Una din faptele strămoșilor răposatului B. B. (și aceasta fămeească) iaste destul să arate din ce viță slăvită pentru nume, mai slăvită pentru fapte, să trage. Iar celelate isprăvi ale lor, roduri de suflete pline de curaj patrioticesc și de pravoslavie le mărturisesc istoricii și le vor mărturisi și alte sfinte lăcașuri zidite, înzestrate și împodobite de dânșii — și mai vârtos această sfântă casă, una din cele multe. De aceea și noi lăsând povestirea acelora scriitorilor de istorii și mărginindu-ne cuvântul în cele ce privesc asupra prea blagorodnicii persoane a mortului ce ne stă înainte, putem zice că cunoaștem din urmări, că adevărat fiiu al acelora au fost răposatul B. G. B. și înpreună cu aceea au moștenit bunătățile cele vecinice. Căci, care faptă bună moștenită dela aceia o au lucrat mai puțin decât aceea? Buna credință cătră Dumnezeu să dovedește din rezignații în care s'au săvârșit, *fie voia stăpânului,* cu puține ceasuri înaintea morții, zicând, precum și Domnul nost(r)u mai nainte au zis: „Părinte! de nu poate trece dela mine acest pahar, fie nu precum voiu. . . . .
. . . .

Căci el fără obosire slujind în trebuințele biruitoarelor oștiri și ale patrii, pentru amândoă au fost cinstit de înpărăteasca Sa Mărie prea puternicul nostru protector și Inperator al tuturor Rosiilor cu ordinul sfnt. Stanislav. Spitalul Filanthropiei și școlele, tăcut îl vestesc de apărătoriu și ocrotitoriu al lor. Cinstita și liniștita sa petrecere în viața căsnicească și în iconomia casii va sluji drept pildă și rămâne o icoană pentru cei căsătoriți. Icoană ale căriia còpii înmulțească-le Domnul Dumnezeu și înpărțească-se prin toate casele de unde ea lipsește, spre buna lor iconomie și statornicie, și învățătura urmașilor ce vor fi întrebuințați de înfrânare. Ca cu adevărat școală de înfrânare și de tot moralul evanghelicesc au fost și poate rămânea casa și familia B. G. B., unde intrând cineva i să părea că intră într'o biserică înpodobită și slujită cu preoți și alți slujitori cucernici. Nu s'au auzit acolo cântări lumești nici cuvinte deșarte și prihănite sau prihănitoare, nici s'au văzut danțuri și hore mai de multe ori nefolositoare. Milosteniile sale urmate după porunca evanghelicească: „Când faci milostenie, să nu știe stânga ce face dreapta ta“. Fără a trâmbița pe ulițe înaintea oamenilor, într'ascuns să vâra în casele văduvelor și ale scăpătaților și să îngropa în pântecele flămânzilor. Așa bine și regulat întocmindu-și viața răposatul atât n'au lipsit a să face folositoriu aproapelui, cât din toate vârstele sale să poate folosi soțietatea în mijlocul căria au trăit. Căci, din vârsta tinereților sale cheltuită în câștigarea de mu(l)te feliuri de limbi și de învățături ne-au lăsat Loghica vestitului Ainechie, tălmacită de dumnealui din limba latinească în cea elinească, iar mai pre urmă introdusă și în limba și în școlele noastre naționale de Profesorul de filosofie Kyr Efrosin Poteca. Mulțămească-i dar pentru aceasta și pomenească-l în veci și școalele și profesorii și tinerimea cea iubitoare de învățătură, dela care să așteaptă rodurile bunei și dreptei învățături, luminătoare și îndreptătoare de neamuri. Iar din vârsta bărbătească și a bătrânețelor ne-au lăsat lăudatele și bunele sale purtări ca pre o carte de tipic pe care cetind boeriul va vedea că nobleța moștenită înpodobită cu podoabele cu care și trebue și poate s'o îmbrace cel ce o poartă, face o figură foarte plăcută și folositoare soțietății— iar într'alt chip goală rămâne. Judecătoriul va învăța a păzi cumpăna dreptății. Căsătoritul, va ceti întrâ(n)sa datoriile vieții căsnicești și vă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Frontispiciu din tipăriturile brâncoveneşti.

zându-le, va petrece viaţă liniştită şi neprihănită. Bogatul va vedea-că nu este galantomie nesocotită a averilor râsipite în deşertăciuni, ci că regulata lor întrebuinţare, fără a-i risipi casa, îi va îndestula-o şi o va păzi întru întregimea sa. Hristianul urâtoriu de învăţătura ştiinţelor şi a limbilor va înceta a le huli ca pre nişte vătămătoare de relighie. Şi cu un cuvânt tot românul ca dintr'o grădină cu multe feluri de flori va culege din buna şi întru toată cinstita viaţă a Brâncoveanului erburile folositoare în trebuinţa ce va avea. Aceste sânt folosurile ce poate trage soţietatea voastră dela răposatul. Dar, de au plăcut întru toate tuturor, să mi se arate întâiu din oamenii din veac, care să fi putut catorthosi aciasta, apoi să mi să zică înpotrivă. Aşa au fost în petrecerea sa aici B. Dar în petrecere de aici cum? Intrebaţi pre cei ce îi sta înprejur şi veţi afla ca şi în vorbirile aiurea asupra învăpăerilor ucigaşei boale nu ş-au pierdut sănătoasa judecată, nici dreptul cuvânt de care să mâna în toată viaţa sa. Iar moartea aşa de liniştită şi în pace, încât mie mi se pare că n'au murit ci au adormit zicând înpreună cu David: „Iar eu cu pace înpreună mă voiu culca şi voiu adormi, că tu Doamne, deosebi întru nădejde m'ai aşezat". Aşa, bine credinciosule Brâncovene! Aşa cu pace înpreună te-ai culcat şi ai adormit. Că tu ca un adevărat şi înţelept hristian bine întocmindu-ţi scara de pre pământ la ceriu, scara de cele trei trepte: a Credinţii, a Dragostii şi a Nădejdii. Intâiu ai crezut lui Dumnezeu, apoi din treapta credinţii cei întrînsul ai păşit într'a două treaptă a dragostii cătră dânsul însoţite cu cea cătră aproapele, după aceea ai sărit într'a nădejdii. De aceea cu pace înpreună te-ai cul (ca)t şi ai adormit, căci cu credinţa înpreună te-ai culcat şi ai adormit. Dormi dar şi te odihneşte, că Domnul întru nădejde te-au aşăzat. Căruia şi voi, iubiţilor, veniţi întâiu să ne rugăm pentru odihna sufletului acestui răposat şi dându-i sărutare cea mai după urmă, apoi să căutăm mângâere la mâhnirea ce ne-au coprins. Şi unde putem s'o aflăm, fără numai în Dumnezeu. Iar acesta prin scripturi vorbeşte cu noi. Aţi auzit pre Apostol zicând: „Nu voiu să nu ştiţi voi, fraţilor, pentru cei adormiţi, ca să nu vă întristaţi ca şi ceilalţi ce n'au nădejde. Pentru că de credem că Iisus au murit ş-au înviat, aşa şi Dumnezeu pre cei adormiţi întru Iisus aduce-i-va. . . . .

. . . .

Oprindu-ne aici cu reproducerea părţilor mai interesante din frumoasa cuvântare a Episcopului Ilarion, să rezumăm ştirile cuprinse în vechea cărţulie despre care avui cinstea de a vă vorbi şi care ne aduc dovezi neîndoioase despre mormântul lui Vodă Brâncoveanu şi a familiei sale.

In Cuvântarea Episcopului Ilarion avem mai întâi ştirile păstrate prin tradiţie: Marica Doamna, soţia lui Vodă Brâncoveanu, a aşteptat la Ţarigrad până ce au putrezit trupurile îngropate acolo ale iubiţilor săi seceraţi de sabia ucigaşilor păgâni, apoi desgropându-le după datină la 7 ani, ea a adus osemintele aici în Bucureşti la mănăstirea Sfântul Gheorghe cel Nou şi le-a îngropat în mormântul ctitoricesc, în care mai târziu a fost şi ea însăşi înmormântată. Avem apoi dovada fără putinţă de îndoială, cuprinsă în cuvintele următoare: Lăcaşul acesta (Sf. Gh. nou), în care oasele lui Vodă Brâncoveanu şi ale familiei sale odihnindu-se de atâţia ani, astăzi (adică la 30 April 1832), au eşit din mormânt ca să priimească în braţe pe cel de pe urmă moştean al lor şi să-l ia înpreună cu dânşii lăcuitoriu în lăcaşul lor. Adecă, după obiceiul vechi, s'au desgropat cei de demult, spre a coborî în acelaşi mormânt trupul lui Grigorie Brâncoveanu, cel de curând trecut din vieaţă.

Şi astfel avem lămurirea pe deplin dovedită a punctelor de nedumerire asupra mormântului lui Vodă Brâncoveanu şi a familiei sale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

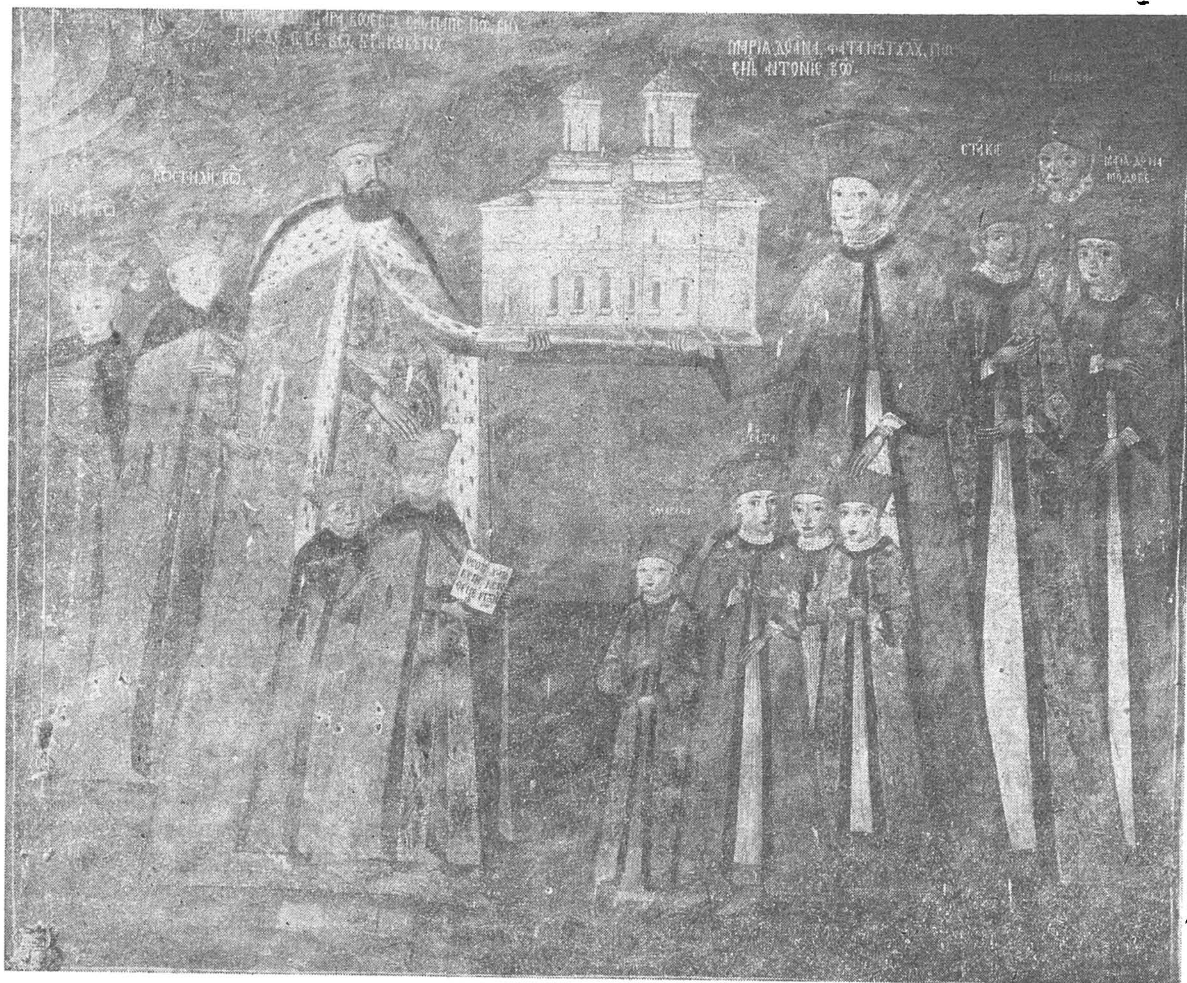
STIHURI PENTRU PEIREA LUI CONSTANTIN VODA BRANCOVEANU

de Pr. C. BOBULESCU

Dăm mai la vale o variantă, din multele còpii ce-or mai fi existând, a așa ziselor *„Stihuri pentru peirea lui Constantin Vodă Brâncoveanu"*.

Acestea ca și acelea pentru *„moartea năprasnică a lui Grigore Ghica Vodă din Moldova"*, despre *„tăierea în 1778 a boierilor Bogdan și Cuza"* despre *„luarea Hotinului în 1769"*, despre *„moartea generalului rus Potemkin"*, despre *„arderea Galaților"* sau aceea a Eșului, etc., sunt versuri cari au avut de model poezia populară, căutându-se ca pe același număr de silabe și aceiași invariabilă rimă copilărească să se proslăvească tragicile evenimente în curs.

Felul naiv în care versificația ne pune înaintea detaliurilor premergătoare sângeroasei drame petrecută la Țarigrad, este de proveniență cărturărească. Este îndeletnicirea în orele de răgaz, a unor boiernași din secolul al XVII-lea și începutul celui de al XIX-lea, cu oareși care cultură a vremii lor. Și de oarece concepția despre artă și poezie, nu li se ridica mai sus de cunoștința genului popular — pe care de altmintrelea îl aveau și cel mai la îndemână — încercările lor nu-s decât o imitație servilă. Iar versificația le este lipsită de acele scăpărări a imaginilor necesare poeziei. Dela început și până la sfârșit e o depănare brută a evenimentelor de cronică istorică, brodat pe o monotonă și neglijentă rimă a versului.

Fresca mare cu familia lui Brâncoveanu la Hurezi.

Importanța acestor „stihuri" stă în faptul doveditor, că sângerosul omor a pus în mișcare nu numai condeile cronicarilor și ale celor ce mai țineau socoteală de unele întâmplări de a fi scrise pe foile cărților de folos zilnic, dar și

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

inimile ale celor inițiați în oarecare versificație. Ei socotesc de a lor datorie a cânta în ritmul baladelor, durerea care înflorise un popor întreg și neputincios.

De aceia și este invocată puterea dumnezeiască, ca singură ce ar mai putea scăpa pe nefericitul domn din mânile neînduraților păgâni.

Varianta noastră este găsită într'un caet scris pe la jumătatea secolului trecut, însă al cărui început lipsind ca atare și *„Stihurile pentru peirea lui Constantin Vodă Brâncoveanu“*, sunt incomplete. Titlul i l-am dat noi prin analogie cu celelalte stihuri.

Tot în acest caet în afară de aceste *„Stihuri“* mai găsim și pe acele, care cuprind „Istorie Măriei sale răposatului Ghica V(oe)vod, Domnul de Moldova la let 1773“ (sic) și *„Stihurile Botoșanenilor 1802, Iulie 1“*, cunoscute sub numele de *„Stihuri asupra peirei lui Manolaki Bogdan vel vornic și a lui Ioan Cuza biv vel spătar“*.

Cineva cunoscător al tragicilor evenimente precum și a stihurilor lor, a căutat ca să le aibă la un loc. Deci ne aflăm în fața unei còpii făcută de un purtător de condeiu, din al cărui scris nu putem întrevedea decât legitima lui dorință de a le prescrie și altă ceva nimic mai mult.

. . . . făcut.
„Și cum de mine vă îndurați
„Din țară mă înstreinați“.
D(o)mnul vă facă dreptate
De a voastră strîmbătate.
Boerii că să g(i)ura
Și tare să lepăda,
Cum că nu sînt vinovați
Cu nimică amestecați.
Atunce Vod(ă) să sculasă
Și iarăși lor le grăisă:
Faceți dar ce ați poroncit
Că eu sînt ca și un gătit.
Din spătărie eșind,
La Doamna că au trecut
Și îndată au poroncit
Toți coconii de au venit.
Atunce Dovă ca arăta
Pe Dumnezeu ruga
Și din gură a grăit
Ce furtună ne-au venit,
Furtună tirănească
Pre noi să ne răsîpească.
Și el tare că ofta
Și lume(a) o defăima.
Atunce Doamna sa plângè
Cu glas mare să jelè
Și toate că mi să sfârșesc
Pentru amarul ce sosisă.
Și coconii că începură
Cu un glas și cu o gură:
Ah amară primăvară,
Cum ne iau Turcii din țară,
Lipsindu-ne de domnie
Și ne duc în urgie.
Acest foc ce ne sosește,
Nu spre bine să sfătuește.
D(o)mnul să s(e) milostivească
Pre noi să ne izbăvească.
Goinerii dacă auzиră,
Toți la dânsul veniră,
Pre rând în casă intra
Și cu jale suspina:
Ah amar ce ne sosește
Și pre noi ne risipește.
Voi taică vă înstreinați
Cu dușmanii ne lăsați
Și vom rămâne opriți.
Totdeauna ne-or mustra
In multe griji vom intra
Viiața ni s'a scurta
Și tare ne vor pedepsi
Viiața ni s'a sfârși.
Cînd zioa că să fàcè
Ibrihorul sosi.
Cu mulți Turci agălari
Cu cinci sute de eniceri.
Și cum îndată au sosit.
La boeri au poroncit
Toți la dînsul să s(e) adune
Domn din trînșii să le pue
Dacă boerii să strânseră
La ibrihorul să închinară
Cu ochii dacă-i văzură
Pe Ștefan spat(ar) îl socotiră
La (?) ibrihorul că l-au dus
Domn tînăr că le-au pus
Cu alaiu mare îl luasă
Și la curte îl duse.
Domnul Ștefan că au intrat
Toam(n)a în casă de sfat
Boerii pre rînd intra
Și mâna că-i săruta.
Dacă boerii eșisă
La Costandin Vodă mersă
Cu plecăciune să închina
Și mîna că-i săruta.
Costandin Vodă le grăia
Pe Ștefan Vodă îl mustra
Dacă ța-u fost de domnie
Cum de nu me-ai spus mie
Eu să-ți fi dăruit
Cu pace să fi domnit
De D(umne)zeu nu te-ai temut
Tiranilor ne-ai vândut,
Să știi că n'a zăbovi
D(u)mnezeu îți va plăti.
Ștefan Vodă să g(i)ura
Și tare să blăstăma:
Să știi Doamne adevărat
Că nu sânt amestecat
Măcar în știre de-m va fi
D(u)mnezeu îmi va plăti.
Și mă rog cu plecăc(i)une
Ca să aibu și ertăciune.
Atunce Costandin Vodă să închina
Zioa bună că-ș lua
Iar Turcii tare îl grăbe
Pe Costandin Vodă să-l ia
Și-l pripiră de-l gătiră
Și cu tot îl porniră.
Cînd pre poartă că eși
Toată țara să strângè
Și după dânsul mergè
Cu glas mare că plîngè
D(o)mnul să s(e) milostivască
Cu pace să te păzască
In grabă să te învîrtești
Și iar să ne domnești.
Că pre noi cît ne-ai domnit
Cu pace ne-ai păzit
Și Turcii tare l-au păzit
Pân în Giurgi că l-au văzut
Și o zi l-au mai îngăduit
Pân Paștile au făcut.
Dacă Dunăre îl trecură
Turcii mult să veseliră
Și în Țarigrad că l-au dus
Și în bașcă l-au închis.
Și Turcii că năvăliră
Toate a lui le luară
Iară în urmă ibrihor
I-au luat a lui tot
Iar averile lui de mulți ani
O luară acești tirani
Și din bașcă l-au scos
La Constangi baș l-au dus.
Și când postul Săntă măriei au venit
Ibrihorul au sosit
La înpăratul că au mers
Sama de toate au dat.
Atunce vreme că au găsit
Și mai mult că l-au pîrit
Iară păgînul de înpărat
Și mai rău s'au turburat
La Constangi bașa au poroncit
Tot postul de l-au muncit.
Iară în 15 a lui Avgust

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Sfârşitul i-au sosit
Că împăratul poroncisă
Pe Costandin Vodă îl gătisă
Cu coconii denpreună
Şi ducându-i în grădină
In grădina înpărătească
Ca înpăratul să privească.
Costandin Vodă cînd pre poartă intra
Pre înpăratul blăstămà:
Ah păgîne şi spurcate
Căci ne tai făr dreptate
Cu ce sîntem vinovaţi
De ne tai neg(i)udecaţi.
Că tu ce ne-ai poroncit
Toate eu le-am făcut.
Eu dar să fiu vinovat
Copii(i) ce ţ-au stricat?
Foc din ceriu să s(e) aprinză
Pre voi păgîni să vă cuprinză
Cu sabie îngerească
Pre toţi să vă prăpădească.
Gelatul că sosi
Şi pre rînd că-i tăia
Hamalile că-i rădica
Şi în mare că-i arunca.
Pre Domnu şi pre bezădele
Il tăiară fără milă.
Doamna dacă au auzit
Intr'acel c(i)as au murit.
Trei zile nu s'au trezit
Şi din gură aşa grăind
Ah lume înşelătoare
De suflete puitoare
Cum erai de dulce miere
Acum eşti amară fiere.
Şi cu toate înpodobit
Acum rămaş ocărît
Indestulat de tote
Şi de Domn nu avuş parte.
Ah din ceriu un foc să cază
Pre voi pre toţi să vă arză
S'au făcut acest corban
In vreme de rămizan.

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU.

de VASILE MILITARU

Mărire ţie'n cerurile sfinte,
Martire Brâncoveanu Constantin,
Al cărui sânge viu a curs fierbinte,
Ca să rămâi de-apururea creştin...

Bunicii spun mereu a ta poveste,
La gura sobii adunaţi cu toţii,
Şi-atât de tristă povestirea este,
Că plâng şi bunicuţii, şi nepoţii...

Prin lacrămile ce le curg şiroae,
Ei văd, în musulmanul Ţarigrad,
A pruncilor tăi capete bălae
Sub sabia gealatului cum cad...

Aud aevea gemetele tale
Privind cum cad feciori-ţi rând—pe rând,—
Şi'n vântul iernii hohotind a jale
Te-aud pe tine cu amar plângând...

Dar după fiece cocon ce cade greu,
Sub fulgerarea unei săbii lucii,
Tu ochii ţi'i ridici spre Dumnezeu
Şi faci cu umilinţă semnul crucii.

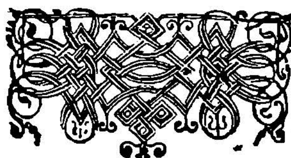
Şi isprăvind feciorii morţi să'ţi numeri,—
Bunicii şi nepoţii, cu'nspăimânt,
Văd capul tău cum sboară de pe umeri,
Când sufletul ţi-a fost rămas ne'nfrânt...

Şi-atunci, cu gene ude ce doar somnul
Cu-a lui aripă stă să le usuce,
Nepoţii 'nalţă ochii lor spre Domnul
Şi pentru tine fac o sfântă cruce...

Şi-aşa din veac în veac, din gură'n gură,
Povestea ta o spun mireni şi clerici, —
Sfânt mucenic ca sfinţii din Scriptură,
Luminător şi Ctitor de biserici...

Şi fiindc'ai suferit, fără de vină,
Pentru credinţa ta, atâta chin, —
Ca unui sfânt azi ţi se închină,
Ingenuchind tot neamul tău creştin...

Căci sus, în raiul plin de mărgărite,
In care tu vei vecnici mereu, —
De mult, în ale Sale cete sfinte,
Ca sfânt ales te are Dumnezeu!..

Final din Biblia dela 1688.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

TÂRNOSIREA BISERICII SFÂNTUL GHEORGHE SUB CONSTANTIN VODĂ BRÂNCOVEANU

de C. GANE

De şi se afla drept în mijlocul Capitalei, biserica ctitorită de Antonie Vodă din Popeşti era mică, săracă şi întunecoasă. Fusese Vodă Anton bărbat mic evlavios, dar sgârcit, şi când făcea daruri, chiar lui Dumnezeu, deschidea punga dela chimir ca un om socotit ce era.

Dar Antonie Vodă era bunicul Doamnei Maria Brâncoveanu, şi la Curtea acesteia banii curgeau gârlă. Când se puse deci Doamna de capu soţului său să prefacă biserica bunicului, apoi ceru să facă un lăcaş frumos şi bogat, să-i meargă vestea în ţară şi peste hotare.

Constantin Brâncoveanu dărâmă biserica până în temelii, deschise comornicul Visteriei sale şi porunci să se zidească un nou lăcaş de închinăciune, care să rămâie ca o podoabă a Bucureştilor.

După vre-o şase ani, în primăvară 1707, minunea era gata. Dar, ce minune!

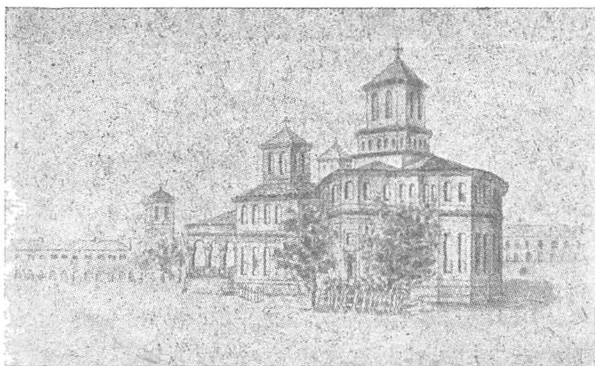
„Au stricat şi au sfărâmat acea mică şi întunecoasă biserică", zice vel logofătul Radu Greceanu şi din temelie au zidit-o mare şi prea frumoasă, care pot zice că asemenea ei rar se poate afla în lume". Precum spunea Paul din Alep că palat ca al boerilor din Hiereşti „doar în Franţa dacă s'o mai afla", astfel o biserică ca Sfântul Gheorghe n'avea, pentru Greceanu, asemănare pe lume!! Au mai fost oameni cari au văzut Notre Dame la Paris şi domurile dela Colonia şi dela Milano — dar ce are a face! Cine n'a văzut biserica Sfântul Gheorghe dela Bucureşti nu ştie ce înseamnă Frumosul!

Acum, gluma la o parte. Biserica de azi, cu turnul ei uriaş, fără brâncovenescul ei pridvor, văruită, ferchezuită, rasă, tunsă şi frezată de Vodă Bibescu acum 80 de ani e urîtă. Dar o vechie stampă dinainte de focul din 1847, şi dinainte de cutremurul din 1802, ne-o arată totuşi, nu ca a cutremurului din lume, dar ca un acceptabil monument arhitectonic.

Era Sfântul Gheorghe o minune fiindcă nu prea ieşeau Românii noştri din ţară? — deşi aveau şi înlăuntrul graniţelor pe atunci Curtea de Argeş, Trei Ierarhii şi pridvorul dela Horez — s'au era o minune fiindcă vel logofătul Greceanu era cronicarul oficial al prea slăvitului Domn Io Constantin Basarab Brâncoveanu?

Cum o fi, lumea se minună, lui Vodă nu-i păru rău de galbenii cheltuiţi, iar Doamnei Mariei i se muiau ochii gândindu-se la răposatul ei bunic.

De acum nu mai rămâne decât să fie târnosită biserica, să fie sfinţită. Dar cui să încredinţeze Vodă slujba aceasta? O biserică, cum rar se poate afla în lume" să fie târnosită de un Român, cât de faţă bisericească o fi el? E o vechie slăbiciune etnică de-a noastră de-a crede căci ce vine de peste hotare e mai de soi decât ce se află înlăuntrul lor. Aşa dar Mitropolitul Ungro-Vlahiei nu fu socotit vrednic de-a târnosi biserica cea nouă, şi Vodă Brâncoveanu trimise tocmai la Ierusalim să roage pe Prea Fericitul Patriarh Kir Hrisant dela Sfântul Mormânt să vină la Bucureşti pentru a-şi da înalta binecuvântare mânăstirei Sfântului Gheorghe.

Biserica Sf. Gheorghe nou, cum se afla pe la 1802, când s'au dărâmat turnurile.

Acesta, dintr'o întâmplare, se afla „învârtejit în Ţarigrad" aşa încât drumul ne fiind prea lung, el „s'a sculat şi-a venit aici în ţară".

Aflând Domnul de venirea Sfinţiei Sale, numai decât a gătit careta domnească şi a trimis-o la Dunăre cu alai de Seimeni, cu Pitarul cel mare în frunte şi cu postelnicul al doilea în coadă, de au adus cu toţii pe Inalt Prea Sfântul până la Bucureşti. Iar când a fost să intre în Capitală i-au ieşit înainte toţi Egumenii, toţi preoţii oraşului, şi l-au dus cu frumos alai, cu cântări, cu clopote, până la sfânta mânăstire.

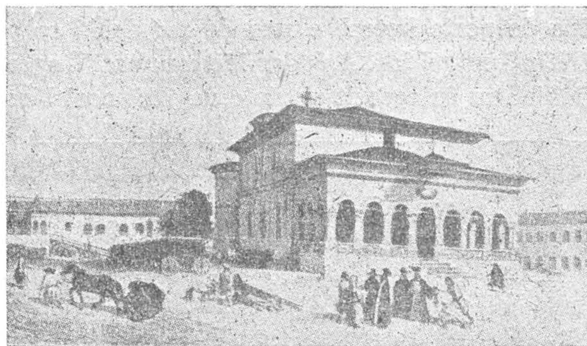
Acolo făcuse Vodă, odată cu biserica, un măreţ palat menit să găzduiască înaltele feţe bisericeşti.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

In acea luxoasă locuinţă se odihni Kir Hrisant peste noapte de oboseala drumului ce făcuse, iar a doua zi dimineaţa, urcându-se din nou în careta domnească, se duse la curte să se închine lui Vodă. După ce mândrul Brâncoveanu sărută mâna paznicului Sfântului Mormânt, acesta îi dete patriarhala sa binecuvântare, şi apoi puseră amândoi la cale ceremonia şi data târnosirei.

Era în Mai.

Zugrăveala bisericii mai avea nevoie de câteva adăogiri, deoarecare „retuşe" şi nici lemnăria stranelor nu era cioplită până la una. Se hotărî deci amânarea târnosirei până peste o

Hanul Bisericii Sf. Gheorghe nou din Bucureşti.

lună. Ea se va face de ziua Sfinţilor Apostoli Petre şi Pavel, la 29 Iunie.

Kir Hrisant se întoarse la mânăstire să vadă de cele sfinte, iar Vodă Constantin rămase la curte să îngrijească de cele politiceşti.

De altfel mânăstirea aceasta era dela început închinată Sfântului Mormânt, ceea ce însemna că toate veniturile ei treceau de pe malurile Dâmboviţei pe ale Iordanului. Aşa încât Patriarhul Hrisant (sau Chrisant, o vhechie cunoştinţă de-a Brâncoveanului, care-l ajutase şi la o călătorie de studiu ce făcuse acesta la Paris) venea numai să consfinţească o veche stare de fapt.

Ca vârtejul apelor vremea trece repede.

Se făcu şi ziua cea mare — 29 Iunie!

In palatul patriarhicesc din sfânta mânăstire se adunase, de cum se revărsaseră zorile, tot sborul arhieresc: Ilarion şi Anton, Episcopii de Râmnic, Dionisie din Târnava, Clement din Adrianopol, Sevastios şi Mitrofan Nisis şi Macarie Varnis, aproape toţi greci.

Cam pe la ceasul 8 dimineaţa vel postelnicul Ştefan Cantacuzino, vărul Voevodului, sosi la mânăstire cu două frumoase carete domneşti „ca să proscolisească pe Prea Fericitul Patriarh împreună cu tot soborul". Brâncoveanu trimitea lui Hrisant o cruce în dar ,foarte frumoasă şi de mare preţ, fiind de aur şi cu pietre scumpe lucrată.

Se porniră apoi cu toţii la Curte (la vechia curte domnească din piaţa Sf. Anton) cu o mulţime de popi şi egumeni, îmbrăcaţi în prea bogate veşminte, şi împreunându-se acolo cu Vodă cu curtenii şi cu slujitorimea, coborî apoi măreţul alai scările de marmură ale palatului şi merse în biserica domnească să ridice Sfintele Moaşte pentru a-le duce la mânăstire, unde urmau să fie aşezate.

Toate clopotele de pe la biserici, câte în târg erau, toate sunau.

Şi astfel porni alaiul dela biserica domnească la biserica Sfântul Gheorghe. Inainte lumea mergea pe jos, toată lumea în următoarea rânduială:

Intâi venea gloata de norod şi de slujitorime, apoi boerimea, cea mică întâi şi cea mare pe urmă, apoi egumenii, călugării şi preoţii şi mai pe urmă arhiereii, cei mai sus arătaţi. După ei urma prea fericitul Patriarh, care cu mare evlavie purta Sfintele Moaşte pe cap, iar după dânnsul Măria Sa Vodă Constantin Brâncoveanu cu toţi Coconii lui, chiar Mateiaş care n'avea decât 5 ani, împodobiţi cu toţii atât de domneşte, cât se mira lumea văzându-i trecând.

Zece paşi în urmă, nimeni. Apoi umbla mândru marele Cămăraş Iordachi Creţulescu, ginerile Domnului, care de-alungul drumului împărţea orţi — bani — la prostime şi la sărăcime.

Alţi zece paşi.

Singură, pe jos ca ceilalţi, puţin obosită, puţin îmbătrânită, modestă, cucernică — Doamna! Doamna Maria Brâncoveanu, soţia ctitorului de azi, nepoata ctitorului de eri, martira de mâine!

Prostimea se închină!

Şi în urma ei, drăgălaşe şi gânditoare, Domniţele: Stanca, văduva lui Radu Beizadea, Elinca lui Şerban Grceanu, Safta lui Creţulescu, Anica lui Nicolae Rosetti, Conte al Sfântului Imperiu, şi apoi cele două, pe atunci încă nemăritate, Bălaşa şi Smaragda.

In urma Doamnei şi a Domniţelor, umblau jupânsele boerilor şi fetele din casă când capul alaiului intra în biserica Sfântul Gheorghe, coada lui abea ieşea din biserica domnească.

Clopotele oraşului tăcură de odată toate, şi numai acel din turnul cel mare al Sfântului

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Gheorghe dăngănea minunatul lui sunet: Braan-coo-vaa-nuu!

Voevodul se aşeză în strana domnească având de-adreapta lui toate feţele bisericeşti. In rând cu clerul nu stăteau decât marele vistiernic şi medicul curţii, contele Bartolomeu Ferrati. La stânga Domnului, îmbrăcat cu caftan, se ţinea vel spătarul cu spada Domnului pe umăr şi cu buzduganul în mâna stângă. După el venea marele postelnic, cel cu toiagul de argint, şi cei doisprezece postelnici, toţi băeţi tneri, dar de neam mare. In sfârşit, după postelnicul, paharnicul, stolnicul, comisul, slujerul, armaşul. Coconii domneşti stăteau la capătul stranei, şi în colţ, lângă ei, venea corul psalţilor.

Doamna, Domniţele şi jupânesele stăteau la stranele din stânga, iar boernaşii şi negustorimea în spatele Măriilor şi în pronaosul bisericii, câţi apucară să mai încapă. Prostimea afară... Ca şi astăzi!

Patriarhul Hrisant intră în altar, singur. Momentul era foarte solemn.

Inalt Prea Sfântul aşeză Sfintele Moaşte pe Sfântul Pristol, apoi ieşind din nou în biserică, întâmpinat de tot soborul arhieresc un diacon din cei mai mărunţi îi spuse: „Binecuvintează-ne Doamne!“. Iar Patriarhul răspunse cu glas blând:

„Lăudată fie împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în veci vecilor, Amin!“.

Indată după aceasta începu Sfânta Liturghie, ascultată în picioare, şi Sfânta Evanghelie, ascultată în genunchi, şi fiecare stih pe care-l începea Patriarhul era repetat de fiecare Arhiereu în parte, pe româneşte, pe greceşte, pe slavoneşte şi pe arăbeşte.

Urmă apoi slujba târnosirei, cântecele corului, împărtăşirea, şi însfârşit „după o ultimă binecuvântare colectivă a Patriarhului, acesta trecu din nou în altar spre a-şi depune odăjdiile

Domnul îl aştepta în mijlocul bisericii, în picioare, şi porniră apoi cu toţii, cu aceeaşi rânduială cu care veniseră.

Dar n'au mers departe. In curtea mânăstirei chiar, în casele Partiarheşti, vru Domnul să ospăteze cinstita adunare.

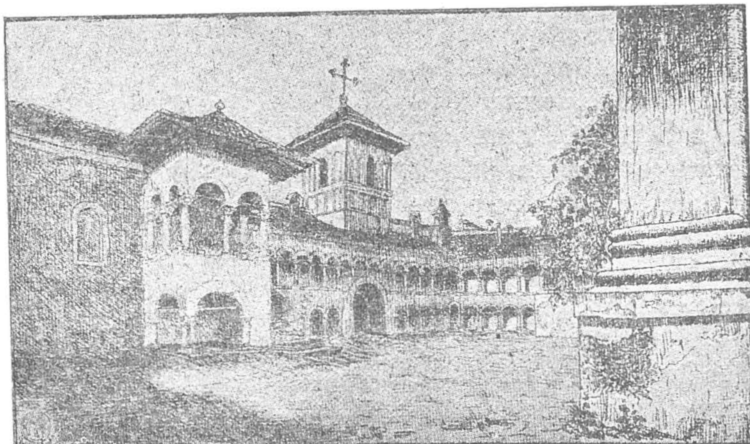
„Toţi Arhiereii şi toată boerimea la masă şezând“ scrie în cronica sa vel logofătul Greceanu: „Măria Sa Vodă slavă şi mulţumită veşnicului Dumnezeu au dat, care l-au învrednicit de au săvârşit şi au sfinţit această pomenită, sfântă, minunată şi prea frumoasă mânăstire a marelui mucenic şi de multe minuni făcător Gheorghe!“.

Urmează darurile cum ştia să le facă bogatul Altan-Bey: covoare persane, vase de argint, galbeni în năframe cusute cu fir de aur.

Şi în timpul acesta clopotul mânăstirei dângănea fără încetare minunatul său sunet: Braan-cooo-vaaa-nuuu!

De-aşa vremi se învredniciră cronicarii şi rapsozii.

Veacul nostru ni-l umplură saltimbacii şi irozii...!

Mânăstirea Horezu schiţă după Anton Kaindl.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

MANASTIREA HUREZU

de V. DRĂGHICEANU

Intr'o regiune de vecini mânăstirii, ctitorii ale neamului său, în plaiurile unde, odinioară, înflorea Bistrița boierilor Craiovești, din cari descind boierii Brâncoveni, și Arnota lui Matei Basarab, la vre-o 35 km. de Râmnic, și numai la câțiva km. de aceste mânăstiri, Brâncoveanu ridică, între 1689-1705, mânăstirea Hurezul, pe moșia ce și-o alcătuise aci, nu departe de un vechi schituleț, clădit pe apșoara Hurezului.

Mânăstirea Hurezi.

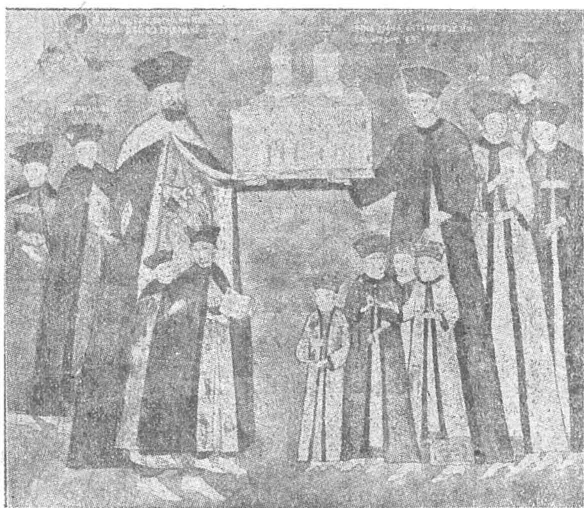
Fu cel dintâi prinos pe care Brâncoveanu îl aduse, în al II-lea an al domniei sale, lui Dumnezeu, și în special Sfinților Impărați Constantin și Elena, pentru neașteptata sa dăruire cu insignele stăpânirei Țării, după moartea lui Șerban Kantacuzino Vodă, și în acelaș timp, fu și cel dintâi — lăcaș de apărare, pe care în mijlocul încurcăturilor vremii, provocate de decăderea Imperiului otoman, Brâncoveanu îl ridică în această margine a Țării; după cum, cam tot atunci, ridică și despre cealaltă margine, în Râmnicul-Sărat, mânăstirea de acolo, ca o stavilă în contra invaziunilor Tătarilor. Sunt singurele cetăți pe care Brâncoveanu le clădește și stăpânește, pe lângă cele ce le moștenește dela Matei Basarab.

Ispravnic, conducător lucrului, a trimis pe Pârvul Kantacuzino care și începe așezarea temeliilor, în vara anului 1689, lucrând până la moartea sa, în 1692, când fu înlocuit cu Cernica Știrbei. Meșterii Manea zidarul, sârbul sau dalmatinul Vucașin, Istrate lemnarul, sunt conducătorii meșterilor respectivi.

Desigur că, de pe obicei, turnul cu zidurile înconjurătoare și cu chiliile, rezemate de ele, sunt cele dintâi terminate. Biserica, ridicată, în mijlocul curții patrate, închisă de acele ziduri, se termină, ca zidărie, chiar sub isprăvnicatul lui Pârvu Cantacuzino, în 1692 Iunie, când se și înveli cu aramă și plumb. Turnul-clopotniță cu poarta de intrare nu erau încă, în acest an, pe latura sudică, ca astăzi, ci pe cea de vest, deabia mai târziu, se făcu actualul turn, celalt fiind transformat în paraclis.

Deși mânăstirea nu era încă terminată, nici ca zidărie cu toate atenansele ei, nici ca zugrăveală, totuși, ea fu sfințită la 8 Iulie 1693, în ziua Sf. Mucenic Procopie, ale cărui moaște, dăruite de Patriarhul Țarigradului, Iacob, fuseseră așezate într'un frumos dulap, azi depuse în Muzeele Comisiei Monumentelor Istorice. Domnul, toată boierimea Țării, arhiereii și egumenii mânăstirilor, asistară, în cap cu Mitropolitul Theodosie.

Debia mai târziu, în 1694, Septemvrie 30, zugravii greci Constantin și Ion, și românii: Andrei, Stan, Neagoie și Ioachim, cari sunt întrebuințați de Brâncoveanu și la alte clădiri, zugrăvesc biserica cea mare, de mijloc, „zugrăvind-o cum nu alta asemenea este“, spun ei în inscripția de terminare.

Fresca familiei Brâncoveanu dela Hurezi.

Lucrările continuară, sub directa supraveghere a lui Brâncoveanu, care chiar vine să

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

vază înaintarea lor, în 1694, la Sf. Marie, și în 1695 la Sf. Petre.

Intre aceasta începe a se face şi oarecare modificări planului original al mânăstirii. In 1694, se adaogă la pridvorul bisericii mari, un mic anvonaş amintitor al Cantharului dela Curtea-de-Argeş; vechiul turn de intrare, din latura vestică, dovedindu-se incomod, prin panta dealului, se transformă în paraclis sus, și în trapeză, în gangul de intrare. Se începe apoi zidirea actualului turn-clopotniță care trebue să fi fost gata în 1696, când se așeză, aci clopote aduse dela Viena din magazinul lui Frantz Zechender, pe lângă cele mai vechi din 1692. Totuși poarta, placată de groase plăci de fier, și groase piroane, nu se termină decât în 1700.

Paraclisul rezultat din transformarea, așa de fericită şi de originală, a vechii clopotniţe, se isprăvi în 1696, când se și zugrăvi de doi meșteri: Marin și Preda. El fusese închinat naşterii Maicei Domnului.

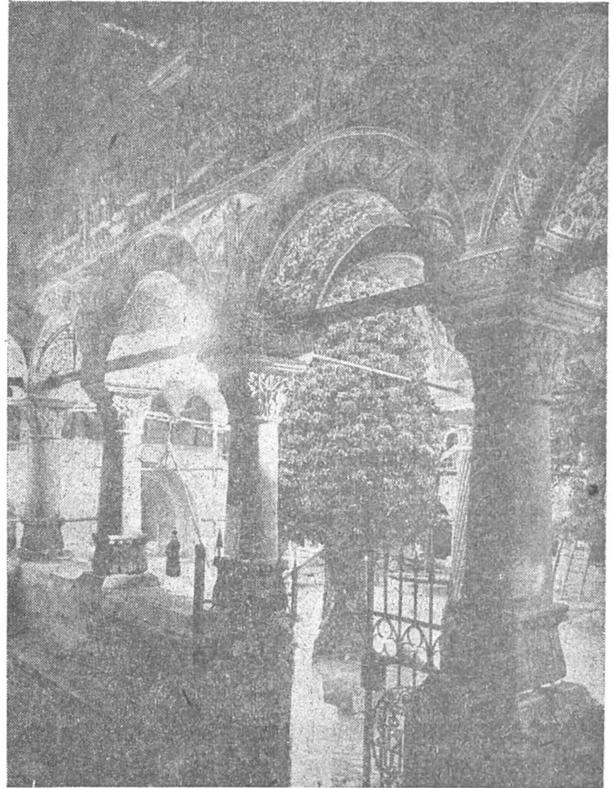
In același timp, și Doamna Maria, „urmărind în bunele fapte... pre înălțatul soțul său", ridică, în afară de incinta propriu zisă a Mânăstirii, spre răsărit, Bolnița, cu o bisericuță închinată Sf. Fecioare, şi cu atenanţe foarte plăcute, între cari un foișor cu stâlpi, pentru reculegere.

Şi deși Bolnița, nu fu zugrăvită de Preda, Nicola și Efrem decât în 1699, Mai 31, iar trapeza, deabia în 1705, totuși, în 1697, Septemvrie 18, Brâncoveanu, cu Doamna, cu toată curtea, vizitară Mânăstirea, și socotind-o ca desăvârșită, deteră slavă lui Dumnezeu.

In curând Mânăstirea declară autonomă, stavropighie, astfel că nimeni nu se putea amesteca în administrația ei interioară, se înconjură, ca o adevărată lavră atonită, de alte schitulețe.

In 1698, pe dealul ce domină Hurezul, Egumenul Ion, ridică un schituleț în cinstea Sf. Apostoli; iar în 1703 și Ştefan, fiul lui Brâncoveanu, acum major, după ce primia dela tatăl său, dar, palatul Mogoşoaia, ridică peste apă, în cinstea Sf. Ştefan, în 1703, un schit cu toate atenanţele sale. Mânăstirea Polovracii din Gorj, fondată de Danciu Pârăianul, în 1648, și închinată înainte Sf. Mormânt; Biserica Geartolu din Târgovişte, ctitorie în ultimul timp a lui Pascalie Vornic de Târgovişte; Râmeştii din poalele Hurezului, ctitorie a marelui Mitropolit Ştefan din 1658, fuseseră închinate, pe lângă multe moşii, venituri şi privilegii Mânăstirei, Hanul din Craiova, închiriat Companiei orientale comerciale şi zidit lângă casele Băniei, pe strada Hurezi, îi da un însemnat venit.

Nu mult după terminarea Mânăstirei, Brâncoveanu își înmormântă, aci, pe Domnița Smaranda, sub o marmură decorată cu aceleași motive decorative a aceia al mumei sale Ilina, înmormântată în Brâncoveni, în 1699.

Pridvorul Paraclisului de la Hurezi.

După tragedia din 1714, Mânăstirea, condusă cu pricepere de Ioan Arhimandritul, decade sub nefasta administrație a Austriacilor. Totuși, aci, se ţine un mic sobor al bisericii oltene, sub supravegherea lui Damaschin, Episcopul de Râmnic, cu egumenii de Bistrița, Arnota, etc., în scopul de a salvgarda autonomia bisericii oltene amenințată a fi trecută sub ierarhia Episcopului sârb din Belgrad.

Austriacii înlocuesc pe Ion egumenul, cu un Ilarion din Vidin, care împarte bani în drepta și în stânga pentru acest scop, amanetând și candele mânăstirești după ce ajunge egumen.

Nu mult după ocuparea Olteniei, un colonel austriac, cu 600 soldați, chiar cuartiruii aci, transformând Mânăstirea în magazin de proviant, cu toate protestările văduvei, Doamna Maria.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

Sub egumeniatul lui Dionisie Bălăcescu, se adaogă pe latura sudică a Mânăstirii, dinspre Paraclis, în 1758, frumosul pridvor oriental.

In 1738, cete de haiduci cu un căpitan Duca, izbesc Mânăstirea, prădând 7 case, arzând 250.000 șindrilă, ș. a.

Maica Domnului.

1787, în timpul războiului ruso-turc, un seraschier turcesc bivoacă aci, transformând Bolnița în grajd.

Pe la 1850, sub egumenia lui Hrisant, Mânăstirea lucește ultimele raze ale unei străluciri asemenea ca cea de pe vremea lui Brâncoveanu. Acesta era egumen în acelaș timp la Hurez, Câmpulung (Bucovina) (pe care îl întemeie din nou), Polovraci, Dintr'un lemn, Surpatele. Acesta făcu multe transformări și adaose, între cariarhondăriile de azi; înălță clopotnița, și strică vechea înfățișare a întregii Mânăstiri, prin aceste zidiri, făcute de pe gustul arhitecturii clasice dela începutul veacului al XIX-lea.

Un întreg apartament, azi destinat familiei princiare, se adaogă, în colțul de sud-vest, spre paraclis; unde locui și Știrbei, până a nu se face palatul dela Bistrița.

Ioanichie, ultimul egumen, face un alt foișor-pandant la foișorul lui Bălăcescu, și puțin după aceea, Mânăstirea se transformă în Mânăstire de călugărițe.

ORIGINALITATEA POLITICEI LUI CONSTANTIN VODĂ BRÂNCOVEANU

de N. IORGA

S'a atribuit numirea și conducerea ca Domn a lui Constantin Brâncoveanu, acelui om superior și de o inițiativă pe care n'a putut-o avea nepotul său din scaun, lui Constantin Cantacuzino Stolnicul.

De sigur că, în numire mai puțin, dar în conducere fără îndoială, această influență a existat.

Ea n'a fost în sensul politicei, cu totul personale, a lui Șerban-Vodă, fratele mai mare al Stolnicului, care, acela, cu mândrii împărătești de Țarigrad, care se văd și în cutare uși de biserică din vremea lui, unde deasupra vulturului cu două capete e coroana plină a împăraților, se alipise la Imperiali cu speranțe orientale, care, ca și ale unui Vasile Lupu din Moldova, n'aveau margeni sigure. Constantin Cantacuzino, prin educația sa italiană laică, fără amestec cu acel cler catolic, Dunod, Stefani, care a avut o așa de mare influență asupra lui Șerban, nu era legat nici într'un chip de Curtea din Viena, de politica austriacă.

Brâncoveanu a trebuit prin aceasta chiar să dea înapoi față de îndrăznelile predecesorului său în ultimul timp al stăpânirii acestuia, cu chemări și rețineri de trupe imperiale, cu negocieri „trădătoare“, față de Turci. El nu și-a prezintat condițiile precise acelor creștini din Apus, cari ar fi putut să birue, dar numai atunci ar fi venit ceasul unei înțelegeri serioase.

Contra lui Șerban-Viena n'a susținut pe nimeni la tronul muntean. Contra lui Brâncoveanu, ea a jucat pe Constantin Bălăceanu, devenit colonel al împăratului, și beizadea Gheorghe, fiul lui Șerban, a intrat și el în serviciul acestui Suveran.

Dar, pe lângă nuanța specială a sfaturilor Stolnicului și temerile față de rivalii pe cari i-i putea iscodi, susținea și trimete Casa de Austria, mai era ceva la Brâncoveanu.

Și anume ceiace am putea numi *instinctul politicei românești.*

Acest instinct corespunde *însușirilor fun-*

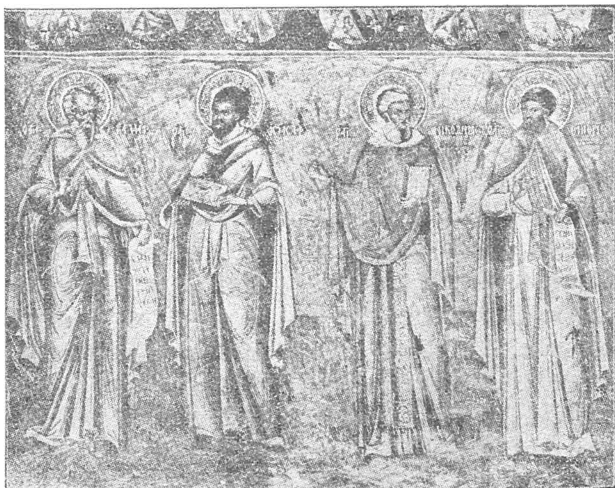
https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

damentale ale sufletului nostru din veac în veac.

Ele răsping tot ce e aventură şi sfidare, tot ce reprezintă sumeaţa călcare prin nori, tot ce nu poate fi imediat pus în legătură cu condiţiile unei realităţi bine văzute şi îndelung cântărite. Ele impun oricui vrea să fie tip reprezentativ, pipăirea răbdătoare a terenului, înfrânarea avânturilor pripite, asigurarea liniilor de retragere; căci nimeni nu poate şti nici soarta lucrurilor celor mai bine cântărite.

Cu aceasta ne-am ţinut. Fiind aşa, Brâncoveanu până l-au răsturnat, nu greşelile lui politice externe, ci intrigi criminale de rude rătăcite, *el era pe linia sigură a tradiţiei*, şi oricând vom face aşa, vom fi şi pe linia unei acţiuni înţelepte care i-a dat o rară domnie de peste un sfert de veac.

N. IORGA.

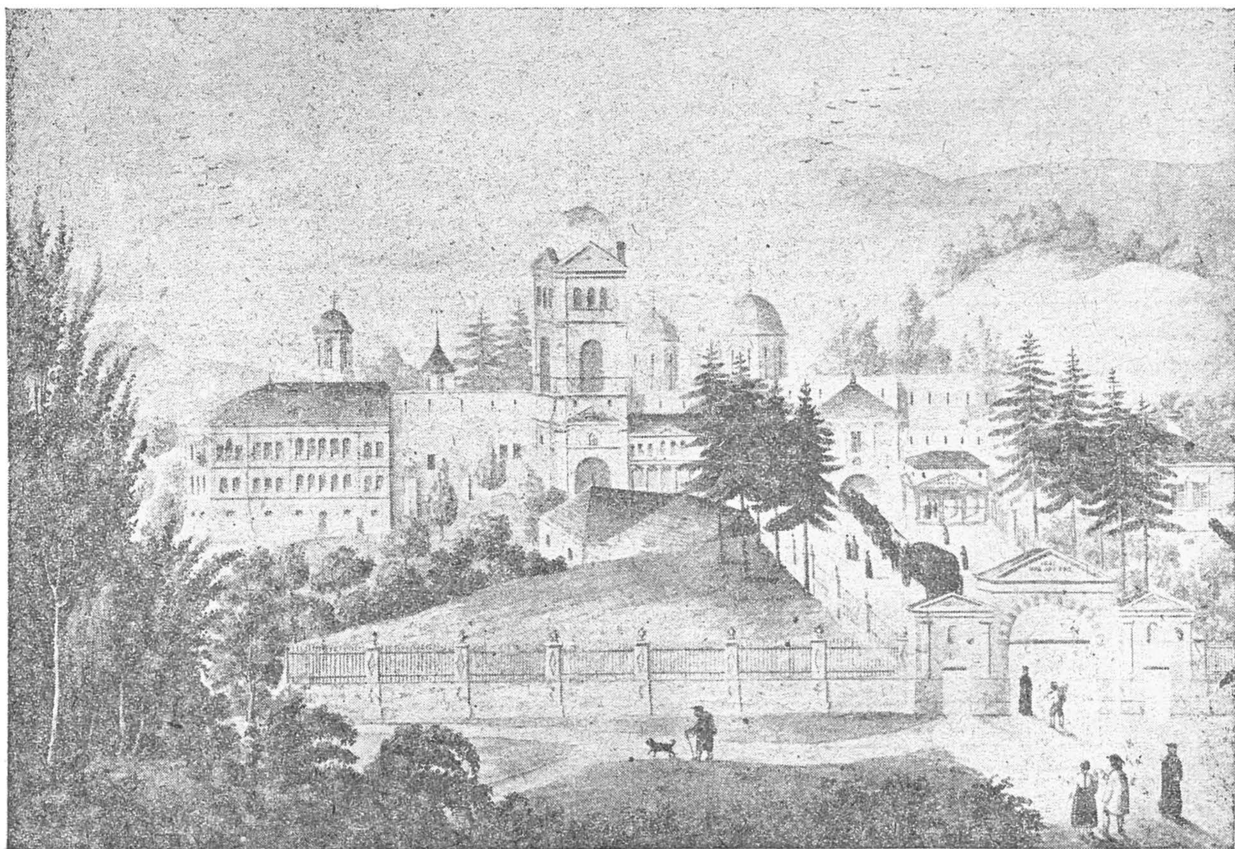
Picturi din biserica mare (Mânăstirea Hurezi).

SFINŢENIA UNUI SUFLET DE ROMÂN

de Preotul MIHAIL BULACU

Viaţa cu faptele din timpul domniei lui Constantin Vodă-Brâncoveanu, a rămas înscrisă nu numai în documentele vechi, pe care se sprijinesc frumoasele pagini de istorie, ci mai ales în sufletul poporului nostru românesc. Iar coloratura cu care s'a înscris, este coloratura sfinţeniei, în cea mai deplină claritate.

Chipurile de sfinţi, pe care poporul nostru

Mânăstirea Hurezi privită la intrare cum a fost înainte în 1731.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

le-a desluşit în Biserică, din explicarea cărţilor bisericeşti, i-au înlesnit, mai mult cărarea de înţelegere a marelui său suflet, de domn creştin şi martir creştin. Chiar dacă versurile poporane de odinioară, s'ar fi uitat în popor, sfintele locaşuri ridicate de marele voevod pe tot întinsul ţării, îi vorbesc neîncetat ca stelele luminoase de pe bolta cerului.

Căci nu-i colţ de ţară şi poale de munte, unde Vodă Brâncoveanu, să nu fi ridicat un sfânt locaş. Urzeala hotarelor României-Mari, domnitorul nostru o făcuse nu cu sabie omenească, ci cu binecuvântarea lui Dumnezeu peste sfinţitele sale ctitorii. Ismailul, Braşovul, Făgăraşul, Alba-Iulia, Sâmbăta de sus, pe lângă celelalte multe locuri din restul ţării, sunt puncte înaintate de cucerire prin Crucea Mântuitorului Hristos, a sufletelor româneşti pentru patria mamă. Edificiul României-Mari s'a putut uşor ridica, pe o temelie ortodoxă şi românească pe care o pregătiseră suflete de voevozi ca Brâncoveanu.

La acest sentiment de pioasă recunoştiinţă către memoria unui voevod creştin se asociază şi popoarele ortodoxe vecine, ce au beneficiat de nesfârşita dărnicie a ctitoriilor brâncoveneşti. Ierusalimul, Ţarigradul, Sfântul Munte, Monastirea Sinai, Bulgaria, Grecia şi Serbia au preţioase ctitorii brâncoveneşti.

Aşa ne explicăm, pentru ce Mitropolitul Antim Ivireanu din vremea sa, a socotit o datorie să-l asemene pe Constantin Brâncoveanu, cu împăratul Constantin cel Mare din veacul al IV creştin, pe care Biserica creştină în genere, l-a ridicat în rândul sfinţilor.

Nu mai vorbim de mulţimea cărţilor bisericeşti şi religioase pentru popor, — ce s'au revărsat în cuprinsul ţării, prin grija şi osârdia marelui domn. Ceva mai mult, — cu sprijinul lui Constantin Brâncoveanul, s'au tipărit cărţi greceşti pentru bisericile Grecilor de sub stăpânirea turcească, cărţi arăbeşti pentru arabii din Antiohia, şi în limba georgiană pentru creştinii din patria mitropolitului ţării Antim Ivireanul. De aceea mitropolitul ţării lasă scris cu slovă pentru totdeauna, asemănarea jertfei creştine cărturăreşti a marelui domnitor: „râu cu curgerile de aur, dintre care au curs aceste patru isvoare: ale Românilor, Elinilor, Arabilor, şi ale Ivirilor tipare“.

Cununa martirică a lui Constantin Brâncoveanu, pe care o preferă domniilor trecătoare în suflet de păgân, este afirmarea cea mai elocventă a sfinţeniei sufletului său. Este suprema dovadă, că a fost un suflet ales de Dumnezeu, care să îmbălsămeze atmosfera sufletească a ţărilor noastre româneşti, ca şi a popoareler vecine, cu duhul credinţei strămoşeşti, într'o vreme când furtunile credinţelor religioase din apus se încercau să aducă înoituri prea omeneşti.

Iată dece în sufletul poporului nostru, dela ţăranul satului până la intelectual, a pătruns credinţa că Vodă Constantin Brâncoveanu este primit ca sfânt al Bisericii, înaintea lui Dumnezeu. Iar acum toţi trebue să recunoaştem, că şi neamul nostru s'a putut învrednici, să dea un sfânt Bisericii noastre ortodoxe.

Ecumenicitatea are argumente prea evidente, pentru a-l consacra în rândul sfinţilor.

Fie ca acest gând curat al poporului creştin să se împlinească pentru preamărirea lui Dumnezeu, prin sfinţii bine plăcuţi înaintea Lui.

POMELNICUL
FAMILIEI DOMNITORULUI CONSTANTIN BRANCOVEANU

Pe adormiţii robii lui Dumnezeu; şi mucenici ai credinţei străbune:

Constantin Brâncoveanu Voevod
cu fii săi:
Constantin
Radu
Ştefan
Mateias şi
***Enache** dimpreună cu roabele lui Dumnezeu soţia sa:*
***Marica Doamna** şi ficele lor:*
Stanca
Maria
Ilinca
Ancuţa
Safta
Bălaşa
***Zmaragda** cu tot neamul lor cel adormit.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

C U L T U R A L E

Circulara către instituţiile culturale pentru comemorarea lui Constantin Vodă Brâncoveanu.

Implinindu-se 220 de ani dela moartea în chinurile cele mai cumplite a marelui domn român și bun creștin, Constantin Brâncoveanu, Biserica Noastră a găsit de bine, ca cu prilejul reînhumării osemintelor sale, ce va avea loc în ziua Sfinților Impărați „Constantin și Elena" (21 Mai) din anul acesta, pe lângă procesiunea religioasă impunătoare ce va fi în Capitală cu acest prilej să participe toate instituțiile culturale ale țării noastre, la această pioasă comemorare.

Căci veneratul voevod român, a fost nu numai ctitor de mărețe sfinte locașuri ce-i proslăvesc memoria în tot cuprinsul țării, ci și un mare ctitor al culturii românești în genere în duh creștin, în țară și peste hotare, cum așa de frumos spunea vestitul predicator și Mitropolit Antim Ivireanul: „Creștineasca-ți mare însuflețire a fost râul cel cu curgerile de aur, dintre care au curs 4 izvoare: ale Românilor, Elinilor, Arabilor și ale Ivirilor tipare".

Domnia sa în timp de peste un pătrar de veac, a inaugurat acea epocă, — supranumită brâncovenească, sub toate raporturile de manifestare ale sufletului românesc.

Prin unitatea creștină a sufletului românesc, fără de desbinări confesionale, ori alte religiuni, marele domn întrevedea făurirea și trăinicia unității noastre naționale, așa cum ne-a încredințat prin vieața și martiriul său și al copiilor săi.

De aceia cu onoare Vă rugăm să binevoiți a lua măsuri ca și elevii școalei condusă de d-voastră, să participe cu pregătirea necesară la executarea programului acestei sărbătoriri pioase.

Cu arhierești binecuvântări.

Arhiepiscop și Mitropolit,
MIRON,
Patriarh

Cons. Referent.
Pr. M. Bulacu

Administrative bisericești

Circulara către Protoierii, pentru Comemorarea domnitorului Brâncoveanu în toate bisericile.

Biserica ortodoxă română a găsit de bine, ca cu prilejul reînhumării osemintelor Marelui Domnitor Constantin Brâncoveanu-Voevod, ce se va face în ziua Sfinților Impărați Constantin și Elena — 21 Mai 1934 —, să se facă și o slujbă cu procesiune solemnă, pentru proslăvirea memoriei acestui „Boer vechiu și Domn creștin", care a suferit moarte de martir, împreună cu feciorii lui, pentru românism și credința strămoșească.

Intrucât este vorba de slăvirea memoriei Voevodului, care a suferit martiriul, atât personal împreună cu fiii săi, cât și ca Domnitor al țării românești, credem că este o datorie sfântă pentru Biserica creștină ortodoxă română și pentru slujitori iei, să ia parte cât mai vie la această solemnitate, spre a pune în evidență tăria credinței și căldura patriotismului acestui mare Domnitor, a cărui vieață și domnie este împletită cu cele mai frumoase acte de virtute creștină, de pietate și dărnicie, nu numai pentru neamul românesc și biserica străbună, ci și pentru întreaga creștinătate de pe vremea lui.

In vederea celor de mai sus, Vă invităm să aduceți la cunoștință clerului din acea protoerie, ca împreună cu P. C. Voastră, autoritățile județene și comunale și cu cele școlare, să întocmiți programul de comemorare a Domnitorului martir, care va fi în ziua de 21 Mai 1934, precum urmează:

1. Dimineața se va oficia Sf. Liturghie în toate bisericile, cu ectenia pentru morți la care se va face pomenirea alăturatului pomelnic al familiei, și cu cuvântare panegirică rostită de preot, folosind materialul istoric ce se va publica în „Apostolul".

2. P. C. Protopopi din Eparhie, cu câte o delegație de 8-10 preoți îmbrăcați curat, în ținută oficială — culion, baston, cruci, cei care au și cu epitrahile — de preferință culoare deschisă — vor fi prezenți în București în Piața Bibescu-Vodă, în ziua de 21 Maî a. c., ora 9 dimineața, unde li se va indica locul ce trebue să ocupe în cortegiu.

3. P. C. Protopopi ai Capitalei, vor înștiința pe preoții din București, ca în ziua de 21 Mai a. c., să termine seriviciul liturgic la biserică în așa fel, pentru ca la ora 9 și jumătate, toți să fie prezenți în curtea Sf. Patriarhii, în costume oficiale: culion, baston, cruci și cu epitrahile de preferință culoare deschisă, unde li

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro

208

PROGRAM

pentru solemnitatea reînhumării osemintelor Domnitorului Constantin Brâncoveanu-Voevod, care va avea loc în ziua de 21 Maiu a. c.

1. In dimineața zilei de 21 Mai a. c., se va săvârși în paraclisul palatului partriarhal, liturghie de pomenire pentru Marele Martir Constantin Brâncoveanu, de către Clerul Sf. Patriarhii, în prezența I. P. S. Patriarh și a P. S. Membrii ai Sf. Sinod și a înaltelor autorități, cari vor fi de față. Serviciul religios se va sfârși cel mai târziu la orele 9 și jum.—10.

In acest timp sicriul cu reliquele Marelui Constantin se va afla în mijlocul paraclisului sub policandru, așezat pe un catafalc, anume amenajat din timp.

2. Se va oficia Sf. Liturghie în toate bisericile cu ectenia pentru morți și cuvântare panegirică, rostită de preoții respectivi.

3. P. C. Protopopi, cu câte o delegație de 8-10 preoți, îmbrăcați curat, în ținută oficială, culion, baston, cruci, cei care au, și cu epitrahile — de preferință culoare deschisă — vor fi prezenți în București, în Piața Bibescu-Vodă, în ziua de 21 Mai a. c., ora 9 dimineața, unde li se va indica locul, ce trebue să ocupe în cortegiu.

4. Toți preoții din București, în ziua de 21 Mai a. c., vor termina serviciul liturgic la biserică în așa fel, pentru ca la ora 9 și jum, să fie prezenți în curtea Sf. Patriarhii, în costume oficiale: culion, baston, cruci și cu epitrahile — culoare deschisă, — unde li se va indica locul ce trebue să ocupe fiecare în cortegiu.

5. Clopotele tuturor bisericilor din Capitală, vor fi trase în tot timpul procesiunii, începând dela ora 11 dimineața și urmărind cu atențiune momentele, când începe și când încetează, sunetul clopotului celui mare al Sf. Patriarhii.

6. Prapori frumoase, curate, noui, vor fi purtate în procesiune de către cântăreții bisericilor respective, îmbrăcați în haine curate.

7. Stareții și starețele mânăstirilor din eparhie, împreună cu călugării și călugărițele respective, vor fi prezenți în ziua de 21 Mai a. c., la orele 9 dimineața, în Piața Bibescu-Vodă.

8. Se va scoate un număr festiv al revistei „Apostolul“, care va cuprinde material comemorativ și chipuri ctitoricești.

9. Se vor organiza, de către P. P. C. C. Protopopi din Eparhie, în înțelegere cu autoritățile școlare și comunale locale, câte o serbare, în toate școalele, la care se vor ține cuvântări ocazionale și se vor recita poezii, pentru proslăvirea faptelor marelui domnitor.

10. Elevii Seminarului monahal dela Mânăstirea Cernica, curat îmbrăcați, cu mantii, cu camilavce și cu metanii, vor fi prezenți în ziua de 20 Mai a. c., ora 2 p. m. la Sf. Patriarhie, spre a fi rânduiți 8 dintre elevii seminarului de aceeași statură, la strejuirea sicriului cu osemintele Domnitorului peste noapte și la purtarea a doua zi, a sicriului cu aceste oseminte, până la Biserica Sf. Gheorghe-Nou.

Deasemenea vor lua parte la marea solemnitate, elevii celorlalte seminarii Central și Nifon din București ca și dela celelalte școale.

11. La Biserica Sf. Ghorghe-Nou din Capitală, unde se va face reînhumarea osemintelor Marelui Domnitor, se va oficia în ziua de 21 Mai a. c. Sfânta Liturghie, cu rugăciunile pentru morți, de clerul Bisericii, slujba fiind terminată la ora 11 dimineața.

12. Vor lua parte toate autoritățile civile și militare după un itinerariu ce se va stabili de o comisie specială.

---

se va indica locul, ce trebue să ocupe fiecare în cortegiu.

Parohii bisericilor care au ripide, le vor depune la P. C. Marele Eclesiarh al Sf. Patiarhii, cu cel puțin 10 zile înainte de 21 Mai a. c.

Clopotele tuturor bisericilor din Capitală, vor fi trase în tot timpul procesiunei, începând dela ora 11 dimineața și urmărind cu atențiune momentele când începe și când încetează, sunetul clopotului cel mare al Sf. Patriarhii.

Preoții dela bisericile care au prapori frumoase, curate, noui, le vor trimite la P. C. Eclesiarh al Sf. Patriarhii, spre a fi purtate în procesiune de către unul din cântăreții bisericilor respective, îmbrăcați în haine curate și pe cât posibil de aceeași culoare — negre.

4. La Biserica Sf. Gheorghe-Nou din Capitală, se va oficia în ziua de 21 Mai a. c., Sf. Liturghie cu rugăciunile pentru morți, de clerul Bisericii, slujba fiind terminată la ora 11 dimineața.

Vă trimit alăturat programul de itinerar al procesiunii și vă invităm să dați cuvenita atenție acestui ordin, respectând în totul dispozițiunile ce vă privesc de mai sus.

Să ne trimiteți imediat, tablou cu numele preoților delegați de P. C. Voastră, în conformitate cu dispozițiunea Noastră cuprinsă în punctul 2 al acestui ordin.

Arhiepiscop și Mitropolit,
MIRON, Patriarh

Cons. Referent,
Pr. Șt. Iordanescu

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI. — BUCUREȘTI. — C. 353.

https://biblioteca-digitala.ro / https://bibsinod.ro